

Broedvogels langs de A73 en A74 in Midden Limburg

Inventarisatie 2004

B.W.J. Oosterbaan

2004

Opdrachtgever
Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat Directie Limburg

Van der Goes en Groot
Ecologisch Onderzoeks- en Adviesbureau

G&G-rapport 2004-14

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Mariëndijk 73
2675 SZ Honselersdijk

Otterkoog 14a
1822 BW Alkmaar

www.vandergoesengroot.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	5
1.1	Aanleiding en doel van het onderzoek.....	5
1.2	Ligging van het onderzoeksgebied.....	5
2	Methode.....	8
3	Resultaten	9
3.1	A73 - vak B	9
3.2	A73 - vak C.....	10
3.3	A74.....	11
3.4	A73 - vak H	11
3.5	A73 - Bosscherhof.....	12
3.6	Vergelijking met eerdere inventarisaties	12
4	Overige waarnemingen.....	13
5	Samenvatting en conclusies.....	14
6	Literatuur.....	15
Bijlage 1.	Overzichtstabel broedvogelgegevens	16
Bijlage 2.	Verspreidingskaarten broedvogels A73 - vak B	18
Bijlage 3.	Verspreidingskaarten broedvogels A73 - vak C en A74	27
Bijlage 4.	Verspreidingskaarten broedvogels A73 - vak H en Bosscherhof.....	37

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel van het onderzoek

Al geruime tijd is men bezig met het vinden van een oplossing om de verkeersproblemen in Midden Limburg het hoofd te kunnen bieden. Uiteindelijk heeft de Minister van Verkeer en Waterstaat gekozen voor de aanleg van de Rijksweg 73-Zuid op de oostoever van de Maas en voor een oostwest-verbinding door middel van de Rijksweg 74. Sinds begin jaren negentig zijn voor deze projecten allerlei ecologische onderzoeken uitgevoerd. Voor de Rijksweg 73-Zuid zijn de resultaten samengevat in een Natuurcompensatieplan (VAN DER MOLEN & DE BEIJER, 2000). Voor de Rijksweg 74 is eveneens ecologisch onderzoek verricht (KLEIJBERG & REYRINK, 1996). Omdat de ontwikkeling en aanleg een lange tijdsperiode bestrijken, is bij het verlenen van de ontheffing door LNV monitoring van flora en fauna verplicht gesteld.

In opdracht van Rijkswaterstaat Directie Limburg heeft Ecologisch Onderzoeks- en Adviesbureau Van der Goes en Groot onderzoek uitgevoerd naar de huidige aanwezigheid van broedvogels langs de geplande tracés.

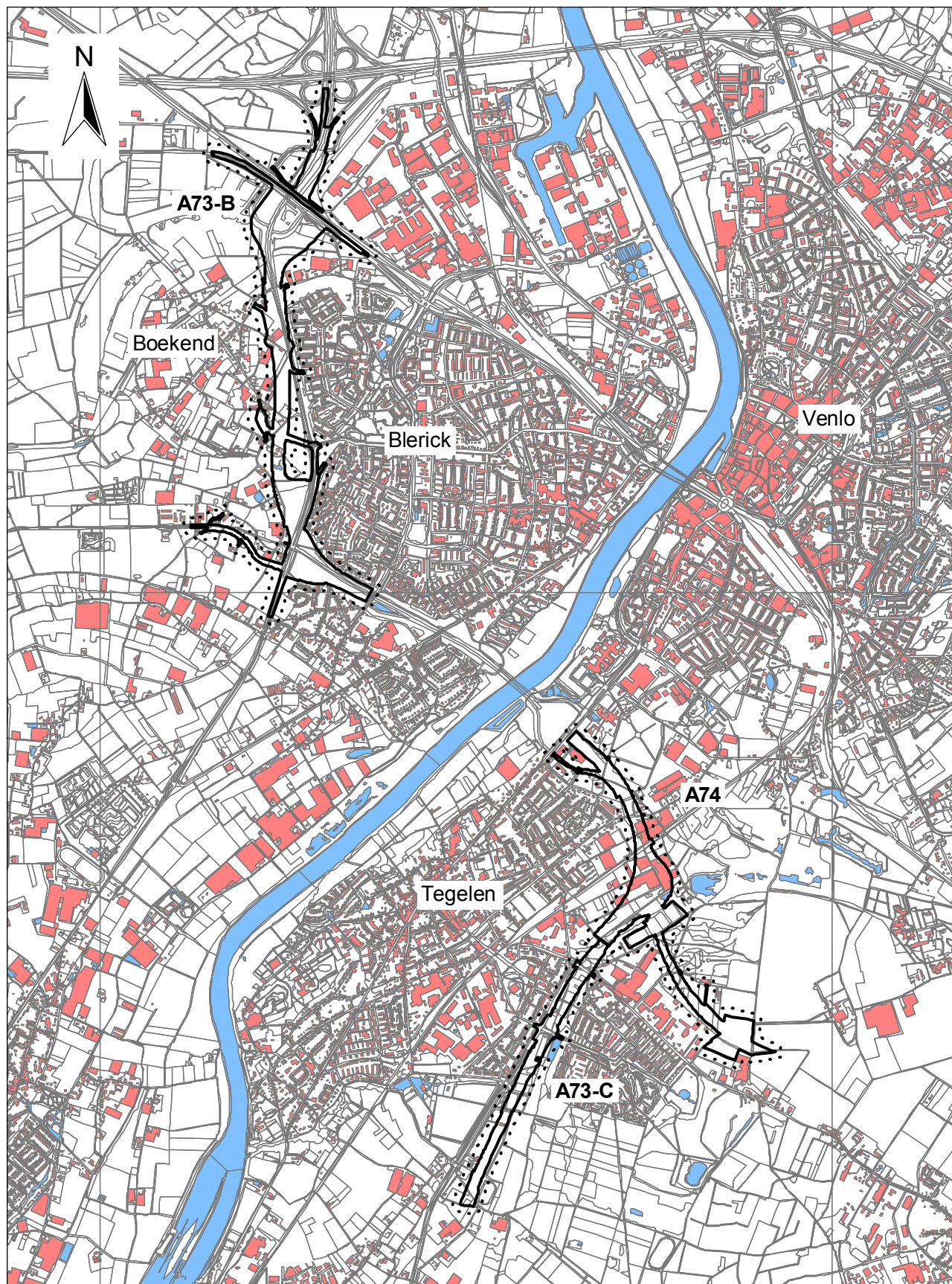
1.2 Ligging van het onderzoeksgebied

De onderzoeksgebieden zijn gelegen in Midden Limburg. Ze vallen in vier delen uiteen: drie voor de A73 en één voor de A74.

De A73 zal van Venlo op de oostoever van de Maas via Roermond en Linne naar het zuiden lopen, waar hij op de A2 zal aansluiten. Het deel ten westen van Venlo/Blerick is vak B en het deel ten zuiden van Venlo in Tegelen, dat langs de N271 is gelegen, wordt vak C genoemd. Vak H ligt ten zuiden van Roermond tot de aansluiting op de A2 bij Echt. Hij loopt grotendeels parallel aan het spoor en de N271. In het noorden is tot aan de Roer geïnventariseerd. Helemaal in het zuiden nabij Echt langs de A2 ligt het deelgebied Bosscherhof.

Rijksweg 74 wordt ten zuiden van Venlo aangelegd, waar hij aftakt van de A73 vak C en naar het oosten loopt, waar hij aansluit op de Duitse BAB61.

Op de volgende bladzijden is in figuur 1 de ligging van de onderzoeksgebieden rondom Venlo weergegeven en in figuur 2 staan de gebieden ten zuiden van Roermond.

Figuur 1. Ligging van de tracés A73-B, A73-C en A74 bij Venlo. De bufferzone van 50 meter is met een stippellijn weergegeven.

Figuur 2. Ligging van de tracés A73-H en Boscherhof bij Roermond. De bufferzone van 50 meter is met een stippellijn weergegeven.

2 Methode

Het doel van het broedvogelonderzoek was inzicht te krijgen in de aanwezige soorten en hun verspreiding (namen volgens BIJLSMA *ET AL.*, 2001). Het is uitgevoerd conform de landelijk gebruikelijke methodiek zoals uitgebreid beschreven in de 'Handleiding Broedvogel Monitoring Project' (VAN DIJK, 2004).

In totaal zijn in de periode april t/m juli 8 bezoeken uitgevoerd, waarvan 7 vroeg in de ochtend rond zonsopgang. Op dit tijdstip van de dag is de zangactiviteit van de meeste zangvogelsoorten het hoogst en worden dus de meeste waarnemingen gedaan. Tevens is één keer 's avonds en 's nachts een bezoek gebracht. Er is bij elke ronde een ander startpunt gekozen, zodat alle stukken minimaal één keer in de vroege ochtend zijn bezocht. Vaak werd begonnen in een bosgebied, omdat deze vogels het vroegst actief zijn. Tussen de bezoekdata ligt zo veel mogelijk een periode van tien dagen, zodat waarnemingen van vogels bij opéénvolgende bezoeken ook geldig zijn.

Tijdens het veldwerk moeten de weersomstandigheden gunstig zijn in verband met de zangactiviteit. Zo is er geen veldwerk uitgevoerd tijdens perioden met regen en/of harde wind.

De bezoekdata staan in Tabel 1. Tijdens ronde 4 is het avond- en nachtbezoek gedaan.

Tabel 1.

Bezoekdata broedvogelinventarisatie Midden Limburg in 2004.

Bezoek	A73-B	A73-C	A74	A73-H en Bosscherhof
1	19-4	19-4	19-4	20 en 21-4
2	1-5	29-4	29-4	30-4
3	10-5	10-5	10-5	11-5
4	23-5	23-5	23-5	21-5
5	24-5	26-5	26-5	25-5
6	9-6	7-6	7-6	8-6
7	23-6	21-6	21-6	22-6
8	7-7	7-7	7-7	8-7

De geïnventariseerde oppervlakte bestaat uit het ruimtebeslag van de tracés inclusief een bufferzone van 50 meter.

Na het veldwerk zijn de geldige waarnemingen geclusterd tot territoria die vervolgens zijn ingevoerd in het geografische informatiesysteem ArcView. Hierin worden de territoria weergegeven als stip. Waarnemingen van vogels die zich net buiten het gebied ophielden zijn ook genoteerd en gebruikt bij de interpretatie. Dit betreft slechts enkele waarnemingen.

Tijdens de broedvogelinventarisaties zijn waarnemingen van zoogdieren en dagvlinders eveneens gekarteerd. Er is geen gericht onderzoek gedaan om volledige soortenlijsten te verkrijgen, alleen incidentele waarnemingen zijn opgeschreven. Deze staan in hoofdstuk 4.

3 Resultaten

In totaal zijn van 69 vogelsoorten 1113 territoria vastgesteld in de verschillende deelgebieden (zie Tabel 2).

Tabel 2.

Aangetroffen territoria broedvogels in Midden Limburg in 2004.

** = Rode Lijstsoort*

soort	A73 B	A73 C	A74	A73 H	Bos- scher- hof	totaal
	146.3	40.8	82.2	256.9	26.1	552.3
Grauwe gans			1			1
Mandarijneend			1			1
Wilde eend	1	4	2			7
Sperwer				1		1
Buizerd	1					1
Torenvalk	1		1			2
Patrijs *	2		2	5		9
Fazant	2		1	4	1	8
Waterhoen	1	3	3			7
Meerkoet	2					2
Kievit	7		2	1		10
Holenduif	6	1	5	2	1	15
Houtduif	25	8	20	16	2	71
Turkse tortel	5			1		6
IJsvogel *			2			2
Groene specht *		1	2			3
Zwarte specht		1				1
Grote bonte specht		2	3	1		6
Kleine bonte specht		1				1
Boomleeuwerik	1					1
Veldleeuwerik			1	13		14
Boerenwaluw	2		1	3		6
Boompieper	2					2
Gele kwikstaart				6		6
Witte kwikstaart	6	1	5	8		20
Winterkoning	16	16	15	8	1	56
Heggenmus	17	6	8	17	2	50
Roodborst	8	7	8	7	1	31
Nachtegaal	2	1		1		4
Zwarte roodstaart	7	1	5	5		18
Gekraagde roodstaart	1		1			2
Roodborsttapuit *			1			1
Merel	36	15	20	25	3	99
Zanglijster	7	7	5	4		23
Grote lijster		1		2		3
Bosrietzanger	1	4	6	1		12
Kleine karekiet		2	1			3
Sporvogel	4	2	3	1		10
Braamsluiper	2					2

Tabel 2.

Aangetroffen territoria broedvogels in Midden Limburg in 2004.

** = Rode Lijstsoort*

soort	A73 B	A73 C	A74	A73 H	Bos- scher- hof	totaal
	146.3	40.8	82.2	256.9	26.1	552.3
Grasmus	7	3	7	10		27
Tuinfluitier	6	5	7	4		22
Zwartkop	20	12	18	21	3	74
Tjiftjaf	19	13	15	18	2	67
Fitis	7	2	3	1		13
Goudhaan	1		1	2		4
Vuurgoudhaan		1	2			3
Grauwe vliegenvanger			2			2
Staartmees	5	3	2	3	1	14
Glanskop		1				1
Matkop			1			1
Kuifmees	3					3
Pimpelmees	8	4	8	13		33
Koolmees	16	7	11	18	1	53
Boomklever			2			2
Boomkruiper	4	2	5	6	1	18
Gaai	1		1	2		4
Ekster	4	1	4			9
Kauw	7		1	1	1	10
Zwarte kraai	3	4	4	4		15
Spreeuw	6	4	2	2	1	15
Huisemus	22		4	15		41
Ringmus	2			2		4
Vink	32	11	17	36	2	98
Europese kanarie		1	1			2
Groenling	13	5	5	4		27
Putter	1					1
Kneu	5		3	5		13
Appelvink			1			1
Geelgors *	1			18		19
aantal territoria	358	163	252	317	23	1113
territoria per 100 ha	245	399	307	123	88	202
aantal soorten	49	37	52	42	15	69

3.1 A73 - vak B

De verspreidingskaarten van de waargenomen territoria van broedvogels staan in Bijlage 2.

De broedvogelbevolking in vak B bestaat grotendeels uit algemene park-en struweelvogels. Er zijn 358 territoria van maar liefst 49 soorten broedvogels vastgesteld. Hieronder bevinden zich ook enkele territorium-indicerende waarnemingen van bijzondere vogels. Twee paar Patrijs zijn in het zuidelijke deel vastgesteld. De Patrijs is een

broedvogel die op de Rode Lijst staat als 'kwetsbaar'. In grote delen van Nederland gaat de soort achteruit door verdwijning van zijn biotoop, maar in Midden Limburg bevindt zich nog een behoorlijke populatie. In dezelfde kruidenrijke overhoekjes broedt bijvoorbeeld ook de Kneu. Een Tapuit is hier eveneens vastgesteld, maar het betrof een doortrekkend exemplaar. Langs het spoor in het noorden nabij een opslagterrein zit een Geelgors. De Geelgors staat als 'gevoelig' op de Rode Lijst. Slechts één territorium kon hier worden vastgesteld. Eveneens vermeldenswaardig zijn minder algemeen soorten als Nachtegaal en een zingende Boomleeuwrik nabij een zandige akker in het bos.

Zowel in het recent gekapte binnendeel van het klaverblad, als in de ernaast gelegen kerstboomkwekerijen en op de akkers hebben Kieviten gebroed. Andere akker- of weidevogels, zoals Veldleeuwrik, zijn niet vastgesteld. Van de wel waargenomen Graspieper kon niet tot een territorium worden besloten.

De meeste vogels behoren tot de struweel- en loofhoutbewoners en broeden in (boerderij)tuinen en de landschappelijke beplantingen tussen de woonwijken en de provinciale weg. Houtduif, Merel, Zwartkop en Vink komen hier veel voor. Vogels van oude bossen, zoals spechten, zijn niet langs het tracé waargenomen. In het bos iets verder van de weg komen wel Grote bonte specht en Buizerd voor.

Naaldboombewoners zoals de Kuifmees, zijn in de bosrand met Grove dennen tussen de snelweg en het industrieterrein aanwezig.

Stadsvogels, zoals Huismus, Witte kwikstaart, Zwarte roodstaart, Turkse tortel en Kauw broeden in en op de gebouwen en huizen. Vooral in de wat oudere, soms reeds leegstaande boerderijen, komen ze veel voor.

Van de Vuurgoudhaan zijn onvoldoende waarnemingen gedaan om tot een territorium te komen. Dit geldt eveneens voor een andere leuke soort de Grote gele kwikstaart. Deze vogel is typerend voor stromende wateren en bevond zich dan ook langs de 'beek' nabij het klaverblad.

3.2 A73 - vak C

De verspreidingskaarten van de waargenomen territoria van broedvogels staan in Bijlage 3. De broedvogelbevolking van vak C is vrij rijk: 163 territoria in 37 soorten. Het relatief hoge aantal territoria per 100 hectare komt vanwege het lange smalle karakter van dit deelgebied en de aanwezigheid van het naastliggende bosgebied, dat rijk aan

vogels is. De provinciale weg en de sportvelden bieden zelf weinig broedbiotoop aan vogels. Onder de broedvogels bevinden zich enkele bijzondere soorten. Dit zijn vooral soorten die oud loofbos met open gebieden nodig hebben, zoals de Groene specht. Deze kwetsbare Rode Lijstsoort foerageert op en rond de sportvelden, maar broedt in het ernaastliggende bos. In de kwelzone tussen het bos van de Holtmühle en de sportvelden is een aantal populieren gekapt. Degene die er nog staan gaan weliswaar langzaam dood maar vormen daardoor een bijzonder geschikt milieu voor maar liefst vier soorten spechten! In één boom heeft zowel de Kleine bonte specht als de Zwarte specht een nestholte uitgehakt. De Grote lijster, eveneens een soort van een parkachtig landschap, is hier ook waargenomen. Algemene bos- en parkvogels zoals Houtduif, Merel, Winterkoning Vink en mezen zijn in ruime mate aanwezig.

Struweelvogels komen veel voor op de grens van bos en open gebied met hoge aantallen Grasmus, Tuinfluiter en Zwartkop. Van de minder algemene Spotvogel zijn twee territoria vastgesteld.

Water- en moerasvogels zijn slecht vertegenwoordigd met alleen Wilde eend en Waterhoen. In en rond de visvijver is gebrek aan nestgelegenheid (te druk en weinig oeverbegroeiing). In de open kwelzone met veel Riet in het zuidelijke deel broeden Kleine karekiet en Bosrietzanger.

Stadsvogels broeden weinig in het gebied vanwege het ontbreken van (oude) gebouwen. Veel Kauwen en Spreeuwen uit de nabijgelegen woonwijken foerageren op de graslanden. Een aardige soort is de Europese kanarie, die waarschijnlijk net buiten het gebied in een tuin met hoge coniferen heeft gebroed. Hij is vrijwel beperkt tot het zuidoosten van Nederland waar hij de hoogste dichtheden in Midden en Zuid Limburg haalt. Zijn veel algemenere naaste verwant de Groenling heeft eveneens een voorkeur voor coniferen om in te broeden.

Van de Gaai zijn onvoldoende waarnemingen gedaan om tot een territorium te komen, maar hij heeft ongetwijfeld in het ernaastgelegen bos gebroed. Dit laatste geldt ook voor de Buizerd. Eénmaal is een Ijsvogel gezien die bij de sportvelden langsvloog. Wellicht heeft hij in de kwelzone of in de wat verder oostelijk gelegen groeve gebroed. Hij gebruikt de kwelzone in ieder geval om te foerageren.

3.3 A74

De broedvogelterritoria zijn weergegeven in Bijlage 3. De grote afwisseling in biotopen, het hoogteverschil en het rijke bosgebied maken dat dit deelgebied een hoge avifauna heeft.

Bijzondere soorten van akkerranden en open, wat ruigere gebieden zijn Patrijs en Roodborst-tapuit. Er zijn twee paar Patrijs vastgesteld in het noordelijke deel van de A74, aan beide zijden van de weg. Langs de spoorweg zit ook een Roodborst-tapuit. In de laatste rondes zijn ook jongen waargenomen. Op de akkers nabij de spoorlijn hebben Kieviten gebroed.

Watervogels komen verspreid over het gebied voor. Er bevinden zich verschillende poelen en meertjes in het bos aan de noordoostkant van de weg, die via kwelstroompjes afwateren naar de Maas. Bospoelen zijn een broedbiotoop voor de Mandarijneend. Van deze exoot is één broedpaar vastgesteld. Ook heeft een Grauwe gans zich in het gebied voortgeplant en hebben enkele Bosrietzangers en een Kleine karekiet in de Rietruigte gebroed. De meest bijzondere soort is echter de IJsvogel. Er zijn vier waarnemingen (één keer een paartje) van deze bedreigde Rode Lijstsoort gedaan, die geclusterd konden worden tot twee territoria. Eén ligt in de verlande poel onderaan de helling. Dit territorium beslaat waarschijnlijk ook het grotere meer, dat hier direct ten noordoosten van ligt. In eerdere jaren is in dit meer ook een territorium vastgesteld. Het andere territorium bevindt zich in het uiterste noorden. De (aangelegde) kwelstroom langs de wegdijk dient op dit relatief rustige stukje als een goed foerageergebied. Het territorium van deze vogel omvat ook een deel van de Maas.

De belangrijkste vogelgroep in dit deelgebied wordt echter gevormd door de bosvogels. Vooral de aanwezigheid van oude bomen in het bos op de steilrand maakt dat er zich hier veel broedvogels bevinden. Oude bomen bieden een gevarieerder aanbod aan voedsel en nestgelegenheid. Soorten van oudere bossen zijn bijvoorbeeld Grauwe vliegenvanger, Boomklever, Appelvink en spechten, zoals de kwetsbare Groene specht (één territorium rond de sportvelden). Een typische bewoner van loofbossen in het oosten en zuiden van het land is de Vuurgoudhaan. Ook roofvogels en uilen behoren tot de vogels van oudere bossen. Van de eerste groep waren te weinig waarnemingen binnen het gebied om tot een territorium te kunnen besluiten (onder andere Buizerd). Voor de uilen geldt dat er te laat in het jaar met inventariseren is begonnen. Het lijkt

onwaarschijnlijk dat er in dit bos geen Bosuil zou broeden.

Waar het oude bos op het hogere deel overgaat in jong spontaan opgeslagen bos bevinden zich veel struweelvogels. Zwartkop en Tuinfluiter halen hier hoge dichtheden. Hier zit ook een territorium van de Gekraagde roodstaart. Aan de rand van het grasveld staat een nestkast waarin een Torenvalk heeft gebroed.

In het meest oostelijke deel kon slechts één broedvogel op de intensief gebruikte akkers worden vastgesteld: een Veldleeuwerik. Vrijwel op de grens met Duitsland is een Europese kanarie waargenomen.

Vogels die in gebouwen nestelen zijn in dit deelgebied ondervertegenwoordigd. Op en rond boerderijen komen Boerenwaluw en Witte kwikstaart voor en hier en daar zit een Zwarte roodstaart op een dak te zingen.

3.4 A73 - vak H

De verspreidingskaarten van de waargenomen territoria van broedvogels staan in Bijlage 4. Over het algemeen is de vogeldichtheid op de akkers bijzonder laag, in bosjes en houtwallen komen wat meer soorten voor. Onder de waargenomen broedvogels bevinden zich 5 paar Patrijs en maar liefst 18 paar Geelgors.

De Patrijs is de enige aangetroffen vogelsoort die op de Rode Lijst staat. Het is een kwetsbare soort, die achteruitgaat door verdwijning van zijn biotoop. Dit bestaat uit een kleinschalig landschap met houtwallen en kruidenrijke akkerranden en overhoekjes. De Patrijs is alleen in de zuidelijke helft van vak H vastgesteld. Aan beide kanten van de A2 bevinden zich territoria. Zijn naaste verwant de Fazant is minder kritisch en komt hier ook met enkele paren voor.

De Geelgors komt qua biotoop wel wat overeen met de Patrijs. Hij broedt in houtwallen en hij heeft kruidenrijke bermen langs akkers nodig om voedsel te vinden. Ook langs het spoor zijn territoria gevonden. Eén territorium bevond zich samen met Kneu, Grasmus en Merel in een steilrand langs een landbouwweggetje met veel Gewone braam. Helaas werd dit kleine landschapselement midden in het broedseizoen geheel doodgespoten.

Andere akkervogels komen weinig voor: er is maar één paar Kievit aangetroffen. Wel komen er vrij veel Veldleeuweriken en hier en daar een Gele kwikstaart voor, maar de dichtheden blijven laag. Op de akkers foerageren Houtduif en Zwarte kraai, vogels die in de nabijgelegen bosjes broeden. In deze

bossen en houtwallen broeden veel algemene bosvogels als Winterkoning, Merel, Zwartkop, Tjiftjaf, mezen en Vink, maar ook soorten van wat oudere bossen, zoals Grote bonte specht en Boomkruiper komen hier voor. Waar naaldbomen in het bosperceel staan broedt de Goudhaan. Hier zijn eveneens Buizerd en Havik waargenomen, maar er waren te weinig waarnemingen om tot een broedgeval te besluiten. Het is aannemelijk dat beide soorten in het nabijgelegen bos broeden en hun territorium ook een deel van het tracé beslaat. In een loofbosje langs een viaduct is een vrouwtje Sperwer op het nest gezien. Een minder algemene soort van half open landschappen is de Grote lijster. Er konden twee territoria worden vastgesteld.

Struweelzangers komen verspreid over het gehele deelgebied voor. De meest opvallende is de Grasmus die in struiken en braamruigtes langs het spoor broedt. Ook is er op één plaats een Nachtegaal gehoord.

Op en rond de boerderijen broeden ervogels als Witte kwikstaart, Zwarte roodstaart en een enkele Ringmus.

Bij gebrek aan open water komen er geen watervogels voor in dit deelgebied. Moeras- en rietvogels zijn eveneens zeer schaars. Alleen in de ruigte langs de Roer kon een Bosrietzanger worden vastgesteld.

Zowel nabij het Ei van Sint Joost als in het uiterste noorden nabij Roermond zijn Torenvalken gezien. Waarschijnlijk broeden ze in de buurt en gebruiken ze het tracé alleen om te foerageren.

3.5 A73 - Bosscherhof

De verspreidingskaarten van de broedvogelterritoria van het deelgebied Bosscherhof staan bij die van vak H in Bijlage 4.

Het gebied langs de A2 waar het nieuwe tankstation is gepland bestaat grotendeels uit een uitgestrekte akker en is bijzonder vogelarm. Slechts enkele algemene broedvogels zijn hier aangetroffen.

In totaal zijn er 15 soorten broedvogels vastgesteld, die 23 territoria bezetten. Vrijwel alle aangetroffen vogels komen algemeen voor in bosjes, rond bebouwing en boerenerven. De boerderijen en huizen nabij het noordelijke viaduct over de A2 hebben fraaie tuinen met veel struweel en rommelige overhoekjes. Hierdoor herbergen ze relatief veel broedvogels. In het deel van Bosscherhof dat overlapt met de A73 - vak H bevinden zich twee paar Patrijs.

3.6 Vergelijking met eerdere inventarisaties

Een goede vergelijking met eerdere inventarisaties is moeilijk te geven, omdat de deelgebieden niet geheel overeenkomen. Ook is de onderzoeksinspanning van de inventarisaties nogal verschillend. Meestal zijn alleen de bijzondere soorten geïnventariseerd in enkele gerichte bezoeken. Toch is getracht een overzicht te geven van de deelgebieden over de jaren, zie Bijlage 1. Omdat de territoria vaak een groter gebied bestrijken ook buiten de tracés, is een bufferzone van 100 meter aangehouden. Hierdoor zijn soorten met kleine territoria in de tabel wat oververtegenwoordigd ten opzichte van 2004, maar verkrijgt men wel een zo volledig mogelijke lijst. De beste vergelijking is nog te maken met vak H in 2001, omdat hier toen ook alle vogels zijn geïnventariseerd.

Allereerst valt op dat de gegevens van 2004 niet zeer sterk afwijken van die van eerdere jaren. Over het algemeen komen zowel soorten als aantallen redelijk met elkaar overeen. Er zijn enkele vogelsoorten in 2004 niet waargenomen, die eertijds wel zijn vastgesteld: Nijlgans, Wintertaling, Zomertortel, Steenuil, Ransuil, Graspieper, Fluiters en Goudvink. Ook het omgekeerde komt voor, zoals Vuurgoudhaan en Europese kanarie. Dit wordt veroorzaakt door fluctuaties in de broedvogelstand en de verschillen in methode.

Voor 2004 geldt dat pas eind april begonnen is met de inventarisatie, zodat vroege soorten gemist zijn. Dit geldt bijvoorbeeld voor de uilen en voor de Patrijs. Vroege ochtendrondes in maart-april, aangevuld met een nachtronde zou voor deze soorten betere cijfers opleveren. Bij de Patrijs kan echter ook een daadwerkelijke achteruitgang hebben plaatsgevonden. Zowel in vak B als in vak H is de stand gehalveerd.

Een andere soort die in alle deelgebieden achteruit lijkt te zijn gegaan is de Grauwe vliegenvanger. Zijn meeste territoria liggen echter buiten de 50 meter-grens die in 2004 is gehanteerd.

4 Overige waarnemingen

Zoogdieren

Vrijwel overal langs de tracés komen Mol, Konijn en Haas voor. In het bos op het tracé van de A74 zijn op vier plaatsen Eekhoorns waargenomen. Naast dit bos bovenop de heuvel langs het grasveld bevindt zich een belopen Dassenburcht. Egels zijn op de weg dood gevonden in vak B (één locatie) en vak H (twee locaties).

Dagvlinders

Bijzondere dagvlinders zijn alleen op de A73 - vak H waargenomen. Twee maal is een Kleine parelmoervlinder gezien ter hoogte van Merum. Deze dagvlinder komt algemeen in de duinen voor, maar is in het oosten van Nederland een stuk zeldzamer. Iets ten zuiden van Roermond vloog in een boomgaard een Koninginnepage. Ook werd een Phegeavlinder, een dagactieve nachtvlinder, in vak H waargenomen.

5 Samenvatting en conclusies

Samenvattend kan worden gesteld dat er in de verschillende deelgebieden van 67 soorten vogels 1113 territoria zijn gekarteerd. De aangetroffen vogelsoorten zijn voornamelijk in Nederland algemeen voorkomende vogels. Er zijn vijf soorten waargenomen die op de Rode Lijst staan: Patrijs, IJsvogel, Groene specht, Roodborsttapuit en Geelgors. Andere bijzondere soorten zijn Kleine bonte specht, Vuurgoudhaan en Europese kanarie.

Uitvoering van de plannen betekent voor veel soorten een beperking van hun leefgebied. Voor de meeste soorten geldt dat hun populatie niet in gevaar komt. Genoemde Rode Lijstsoorten hebben het echter al moeilijk in Nederland. De Groene specht zal zijn foerageergebied in het bos en op de velden vrijwel geheel verliezen. Het leefgebied van Patrijs en Geelgors zal inkrimpen, sterk versnipperd raken en éénvormiger worden. Lokaal zullen deze soorten verdwijnen.

De belangrijkste biotopen voor vogels bestaan dan ook uit het bos op de helling bij de A74 en de A73 vak C, en de kleine landschapselementen (houtwallen, overhoekjes) in A73 vak B en vooral A73 vak H. Er kan worden aanbevolen deze biotopen bij de uitvoering van werkzaamheden zoveel mogelijk te ontzien. Bij de aanleg van de tracés kan als mitigerende maatregelen worden gestreefd naar een goede inpassing en de ontwikkeling van houtwallen en kruidenrijke bermen en overhoekjes. Dit is vooral van belang voor het behoud van de Rode Lijstsoorten.

Alle broedvogels zijn beschermd. Werkzaamheden dienen buiten het broedseizoen plaats te vinden. Het broedseizoen loopt ruwweg van maart tot en met juli. Overigens wordt voor broedvogels geen ontheffing verleend.

6 Literatuur

- BAKKER, N.J., J.R. OFFEREINS, R. CREEMERS & F. MERTENS, 2001. Onderzoek naar natuurwaarden langs het tracé van de rijksweg 73-zuid. Buro Bakker adviesburo voor ecologie, Assen.
- BIJLSMA, R.G., HUSTINGS F. & C.J. CAMPHUYSEN, 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland. Haarlem/Utrecht.
- BRANDJES, G.J., E.J.F. DE BOER, R. VAN EEKELEN, J. KOK, & G.F.J. SMIT, 2001. Veldinventarisatie natuurwaarden inpassingsgebied rijksweg 74. Rapport 01-105, Bureau Waardenburg, Culemborg.
- BRANDJES, G.J., R. VAN EEKELEN, J. KOK, I. NIEMEIJER & G.F.J. SMIT, 2001. Veldinventarisatie en vaststellen natuurwaarden A73 - zuid. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- DIJK, A.J. VAN, 2004. Broedvogels inventariseren in Proefvlakken (Handleiding Broedvogel Monitoring Project). SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- KLEIJBERG, R.J.M. & L. REYRINK, 1996. Ecologisch onderzoek inpassingsgebied Rijksweg 74. LB&P & Biologische Station Krickenbecker Seen.
- KLEIJBERG, R., K. ALBERS, M. VAN ROOIJ & P. BERTENS, 2000. De A73 en de natuur in 2000. Actualisatie van natuurgegevens en toetsing aan nieuwe wetgeving en beleid. ARCADIS Heidemij Advies BV 's-Hertogenbosch.
- MOLEN, P. VAN DER & R. DE BEIJER, 2000. Natuurcompensatieplan, Rijksweg 73-Zuid. Hoofdrapport. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Dienst Landelijk Gebied Limburg, Roermond.
- MOLEN, P. VAN DER, M. KALSBEK & R. DE BEIJER, 2000. Natuurcompensatieplan, Rijksweg 73-Zuid. Technisch achtergrondrapport. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Dienst Landelijk Gebied Limburg, Roermond.
- OSIECK, E.R. & F. HUSTINGS, 1994. Rode Lijst van bedreigde soorten en blauwe lijst van belangrijke soorten in Nederland, Zeist.
- RUITENBEEK, W., C. SCHARRINGA & P.J. ZOMERDIJK, 1990. Broedvogels van Noord-Holland. Provincie Noord-Holland, Haarlem.
- SOONS, P.J.A., 2002. Flora- en faunawet, bewerkt en toegelicht door drs. P.J.A. Soons. Koninklijke Vermande, Den Haag.

Bijlage 1. Overzichtstabel broedvogelgegevens

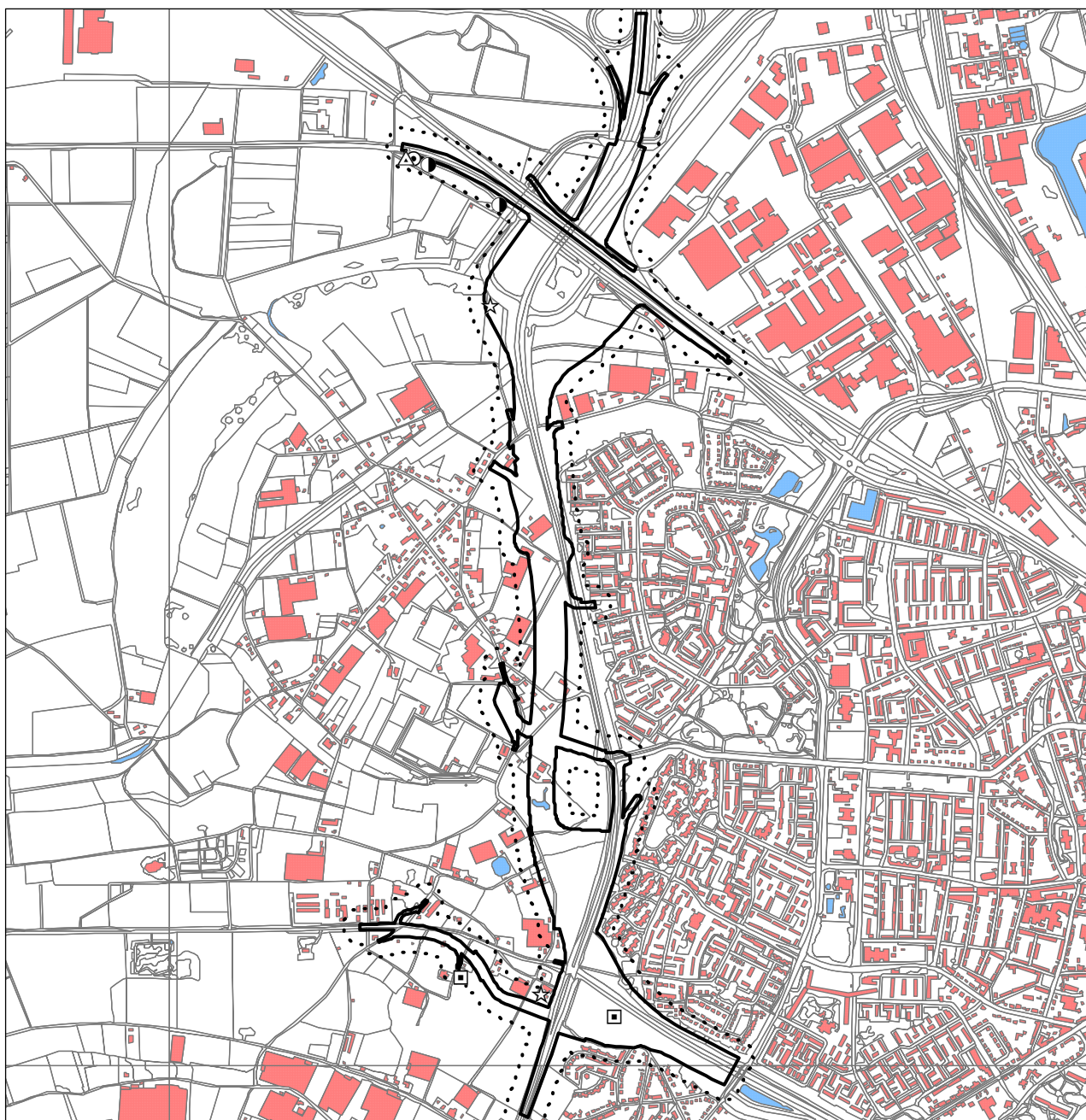
Bij de gegevens van 2004 zijn de tracés inclusief een bufferzone van 50 meter geïnventariseerd; bij de overige jaren zijn de broedvogels binnen een bufferzone van 100 meter weergegeven.

Een * achter de soortnaam geeft aan dat dit een Rode Lijstsoort is.

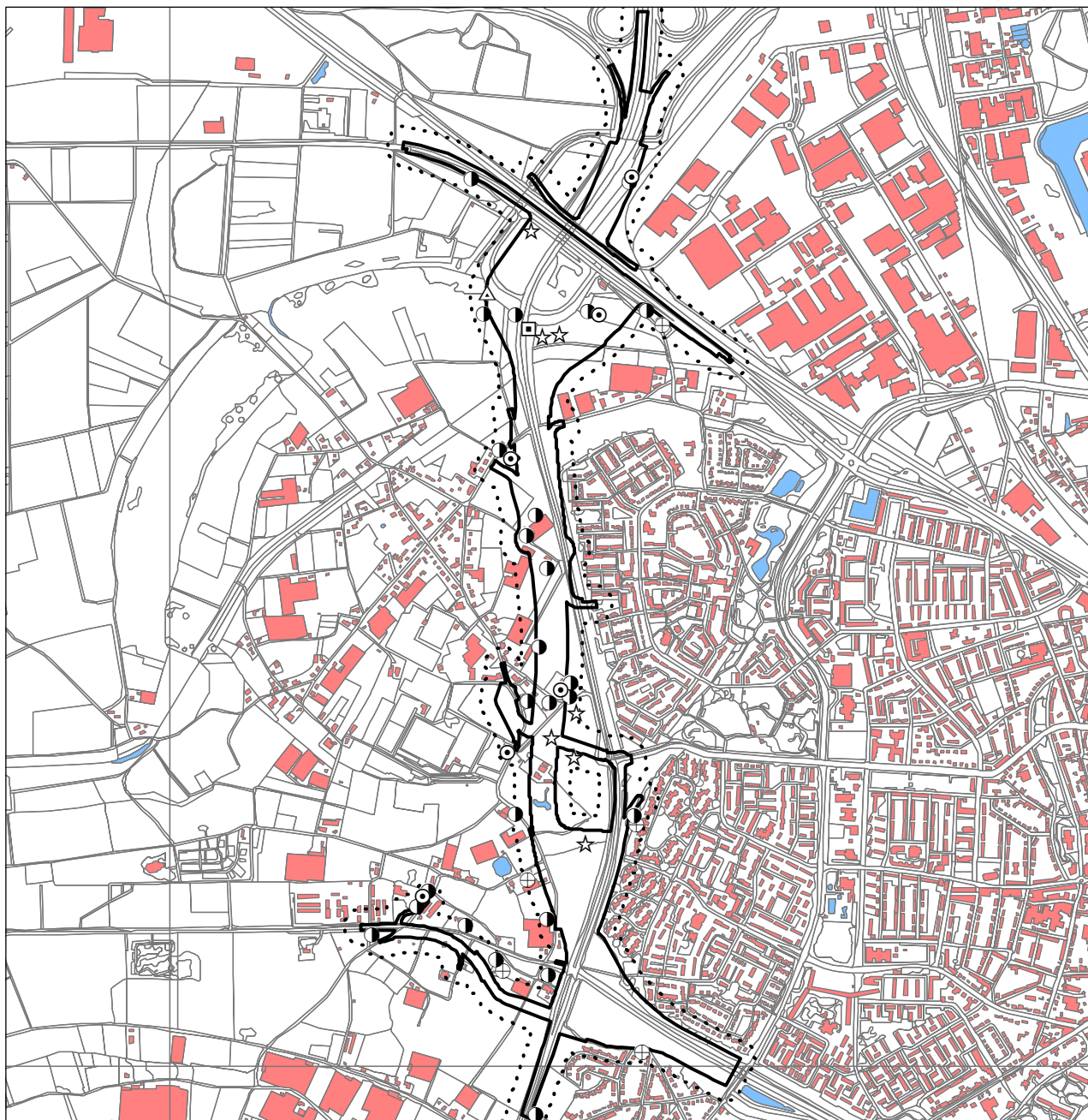
Euring	soort	bron	A73-B			A73-C			A74		A73-H			Bosscherhof	
			Arcadis Heidemij	NHG Limburg	G&G	NHG Limburg	Waarden burg	G&G	NHG Limburg	G&G	NHG Limburg	Bakker	G&G	NHG Limburg	G&G
			1991-99	2002	2004	1992	2001	2004	1992	2004	1994	2001	2004	1994	2004
1610	Grauwe gans								1						
1700	Nijlgans										2				
1701	Mandarijneend								1						
1840	Wintertaling			2											
1860	Wilde eend				1			4		2					
2690	Sperwer										1	1	1		
2870	Buizerd				1										
3040	Torenvalk			1	1				1	1	1				
3670	Patrijs *		5	1	2		1		1	2	10	9	5		
3940	Fazant				2					1		5	4		1
4240	Waterhoen				1	1		3	1	3					
4290	Meerkoet				2				1						
4930	Kievit				7					2		5	1		
6680	Holenduif			2	6	2		1	4	5	3		2		1
6700	Houtduif				25			8		20		18	16		2
6840	Turkse tortel				5							2	1		
6870	Zomertortel					1			1		1				
7570	Steenuil *		1												
7670	Ransuil										1				
8310	Ijsvogel *									2					
8560	Groene specht *						1	1	1	2	1				
8630	Zwarte specht							1	1						
8760	Grote bonte specht					3		2	1	3	4	1	1		
8870	Kleine bonte specht							1			1				
9740	Boomleeuwerik		1		1										
9760	Veldleeuwerik								1	1	19	10	13		
9920	Boerenzwaluw				2					1		3	3		
10090	Boompieper			7	2							1			
10110	Graspieper										1				
10171	Gele kwikstaart			1							2	4	6		
10201	Witte kwikstaart				6			1		5		3	8		
10660	Winterkoning				16			16		15		20	8		1
10840	Heggenmus				17			6		8		36	17		2
10990	Roodborst				8			7		8		26	7		1
11040	Nachtegaal			3	2			1	2			1	1		
11210	Zwarte roodstaart			5	7			1	2	5	5	4	5		
11220	Gekraagde roodstaart			4	1	2			1	1	1				
11390	Roodborsttapuit *									1					
11870	Merel				36			15		20		22	25		3
12000	Zanglijster				7			7		5		3	4		
12020	Grote lijster							1	1		2	1	2		

Euring	soort	bron	A73-B			A73-C			A74		A73-H			Bosscherhof	
			Arcadis Heidemij	NHG Limburg	G&G	NHG Limburg	Waarden burg	G&G	NHG Limburg	G&G	NHG Limburg	Bakker	G&G	NHG Limburg	G&G
			1991-99	2002	2004	1992	2001	2004	1992	2004	1994	2001	2004	1994	2004
12500	Bosrietzanger		2	1		4		4	3	6	2	1	1	1	
12510	Kleine karekiet		1					2		1					
12590	Spotvogel		3	4		1		2		3	3	1	1		
12740	Braamsluiper		2	2		1									
12750	Grasmus		5	7		1		3		7	4	17	10		
12760	Tuinfluitier			6				5		7		9	4		
12770	Zwartkop			20				12		18		32	21		3
13080	Fluiter								1		1				
13110	Tjiftjaf			19				13		15		28	18		2
13120	Fitis			7				2		3		5	1		
13140	Goudhaan			1						1		1	2		
13150	Vuurgoudhaan							1		2					
13350	Grauwe vliegenvanger		1			4			7	2	5	2			
14370	Staartmees			5				3		2		3	3		1
14400	Glanskop							1	3		2				
14420	Matkop								1	1	2	2			
14540	Kuifmees		2	3											
14620	Pimpelmees			8				4		8		19	13		
14640	Koolmees			16				7		11		37	18		1
14790	Boomklever					1			4	2	1				
14870	Boomkruiper		2	4		2		2	8	5	2	6	6		1
15390	Gaai			1						1		2	2		
15490	Ekster			4				1		4		1			
15600	Kauw			7						1			1		1
15671	Zwarte kraai			3				4		4		6	4		
15820	Spreeuw			6				4		2		2	2		1
15910	Huisemus			22						4		21	15		
15980	Ringmus			2								8	2		
16360	Vink			32				11		17		60	36		2
16400	Europese kanarie							1		1					
16490	Groenling			13				5		5		5	4		
16530	Putter		1	1							1				
16600	Kneu			5						3		1	5		
17100	Goudvink								1		1				
17170	Appelvink								1	1					
18570	Geelgors *		2	1							4	14	18		
totaal			7	47	358	23	2	163	48	252	83	458	317	1	23
aantal soorten			3	19	49	12	2	37	23	52	28	44	42	1	15

Bijlage 2. Verspreidingskaarten broedvogels A73 - vak B

- △ **Wilde eend**
- ▣ **Patrijs**
- ☆ **Fazant**
- ⊙ **Waterhoen**
- **Meerkoet**

- △ **Buizerd**
- ▣ **Torenvalk**
- ☆ **Kievit**
- ⊙ **Holenduif**
- ◐ **Houtduif**
- ⊕ **Turkse tortel**

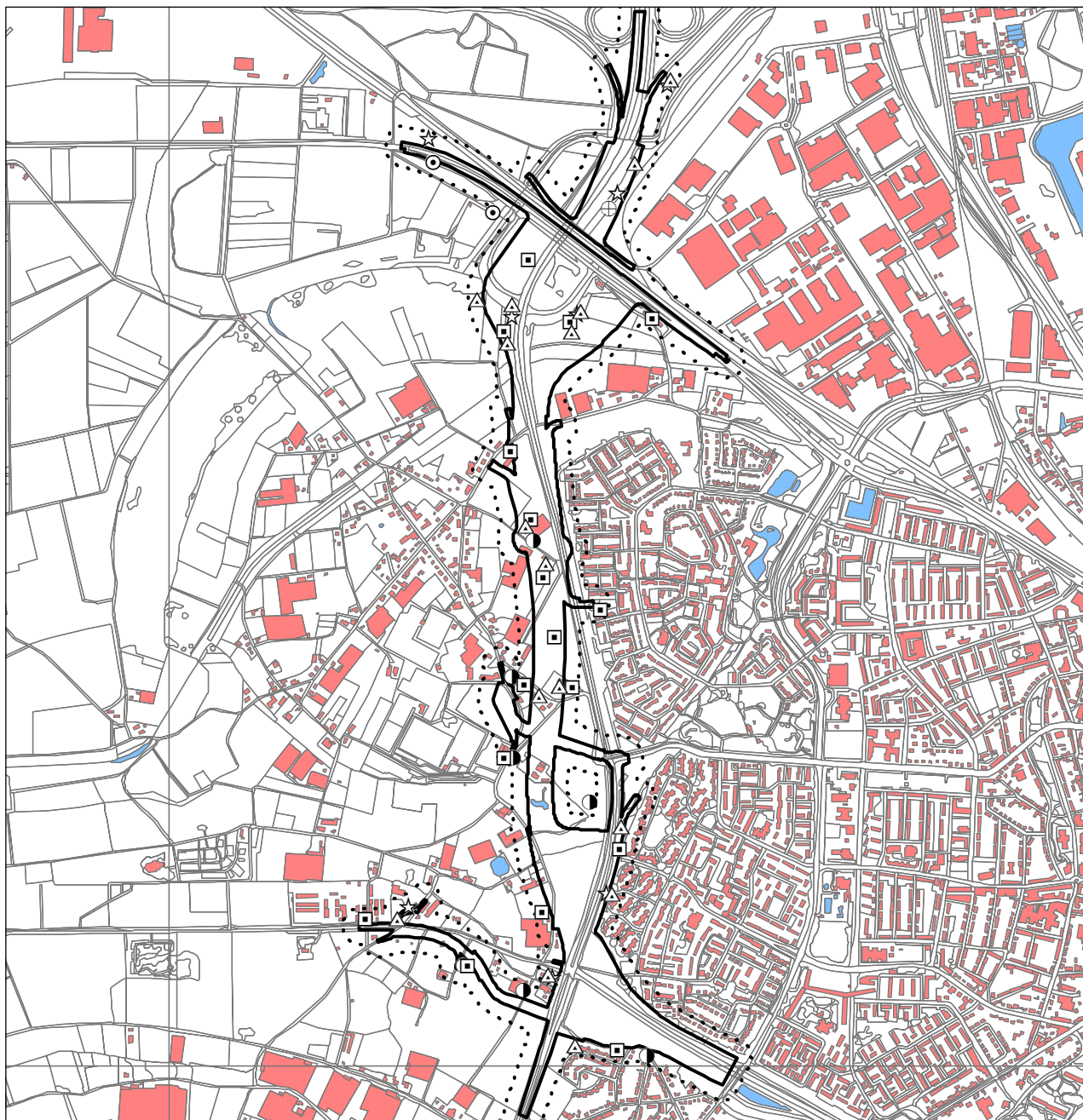

△ **Boomleeuwerik**

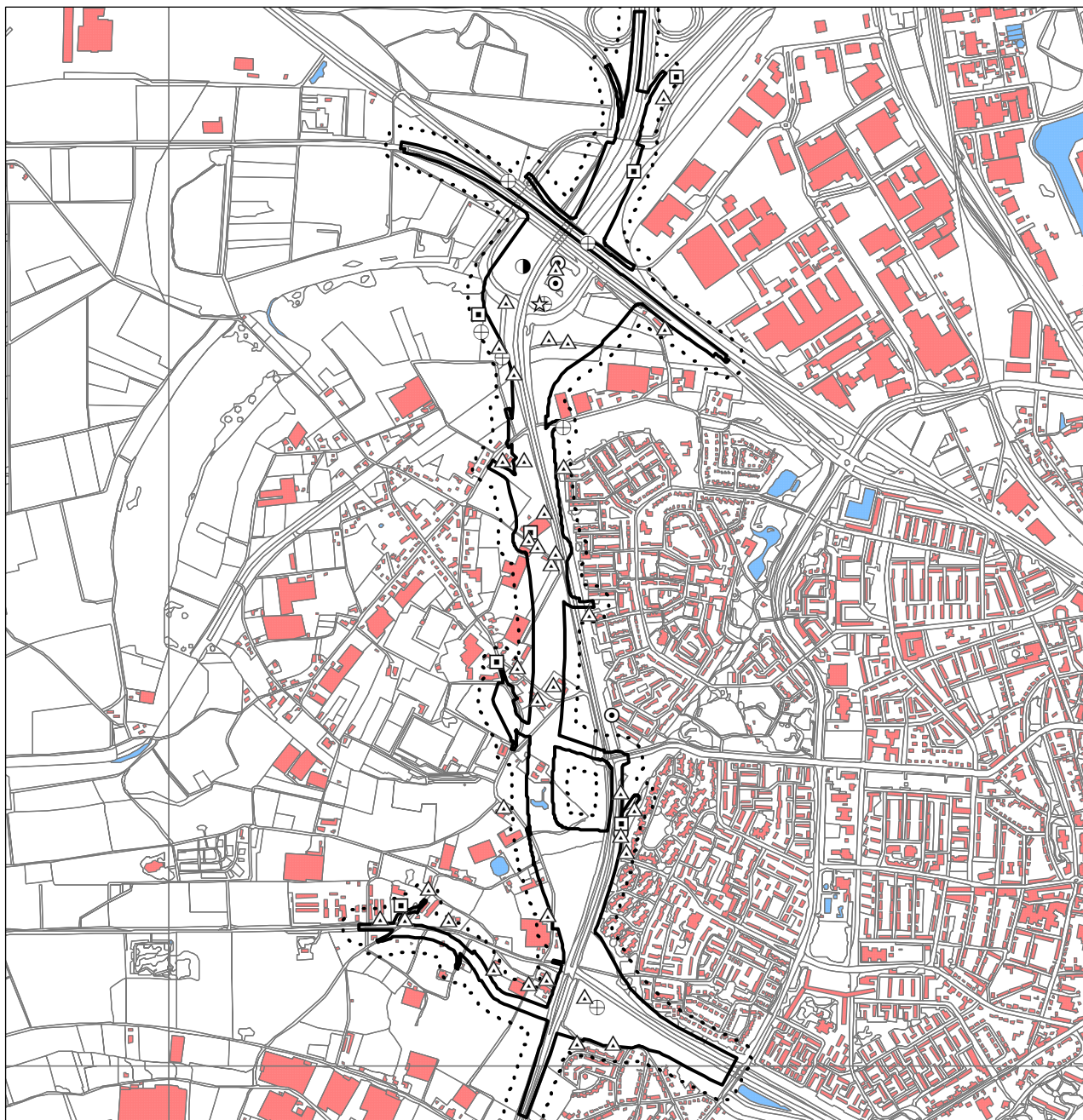
▣ **Boerenzwaluw**

☆ **Boompieper**

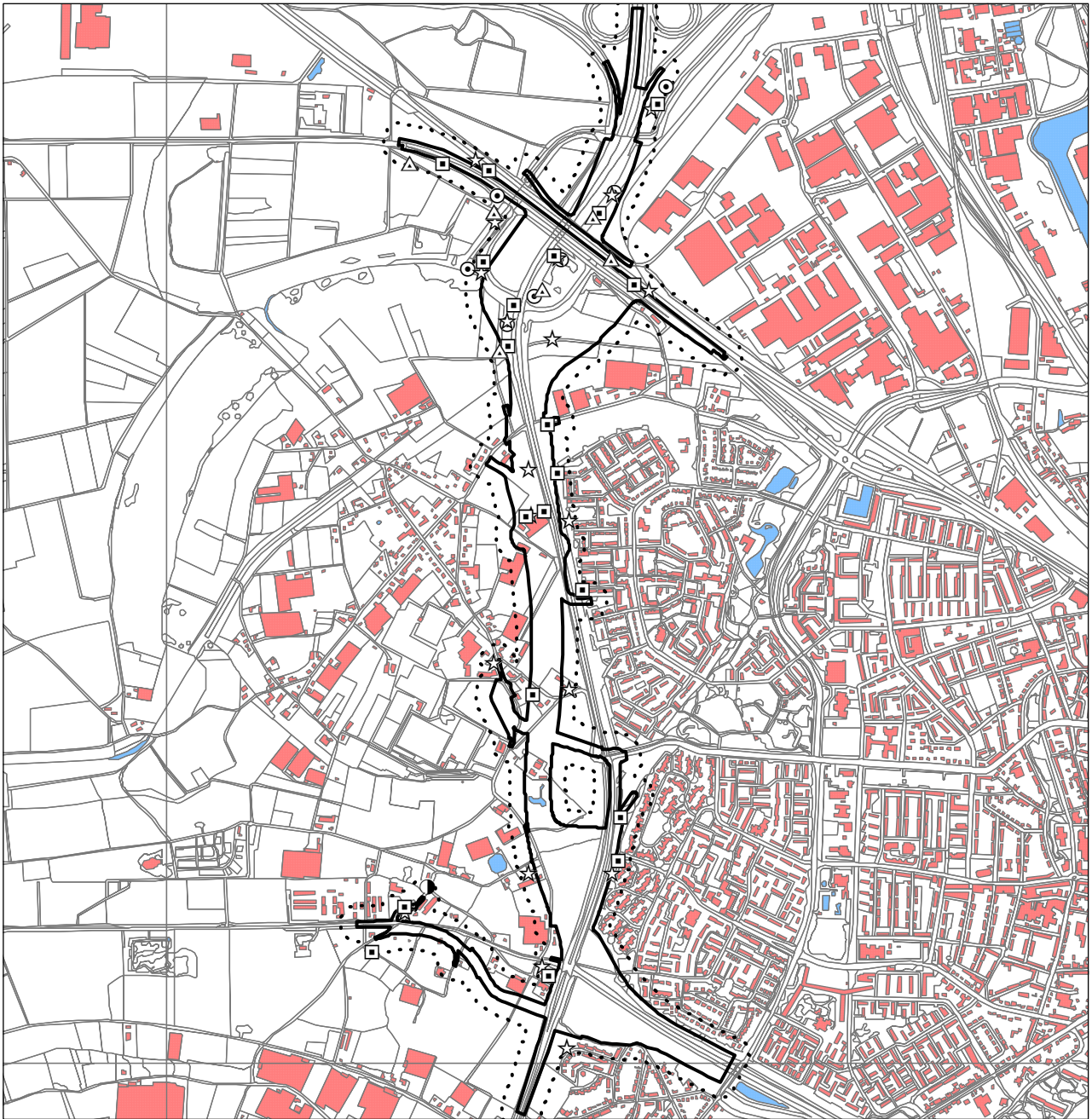
⊙ **Witte kwikstaart**

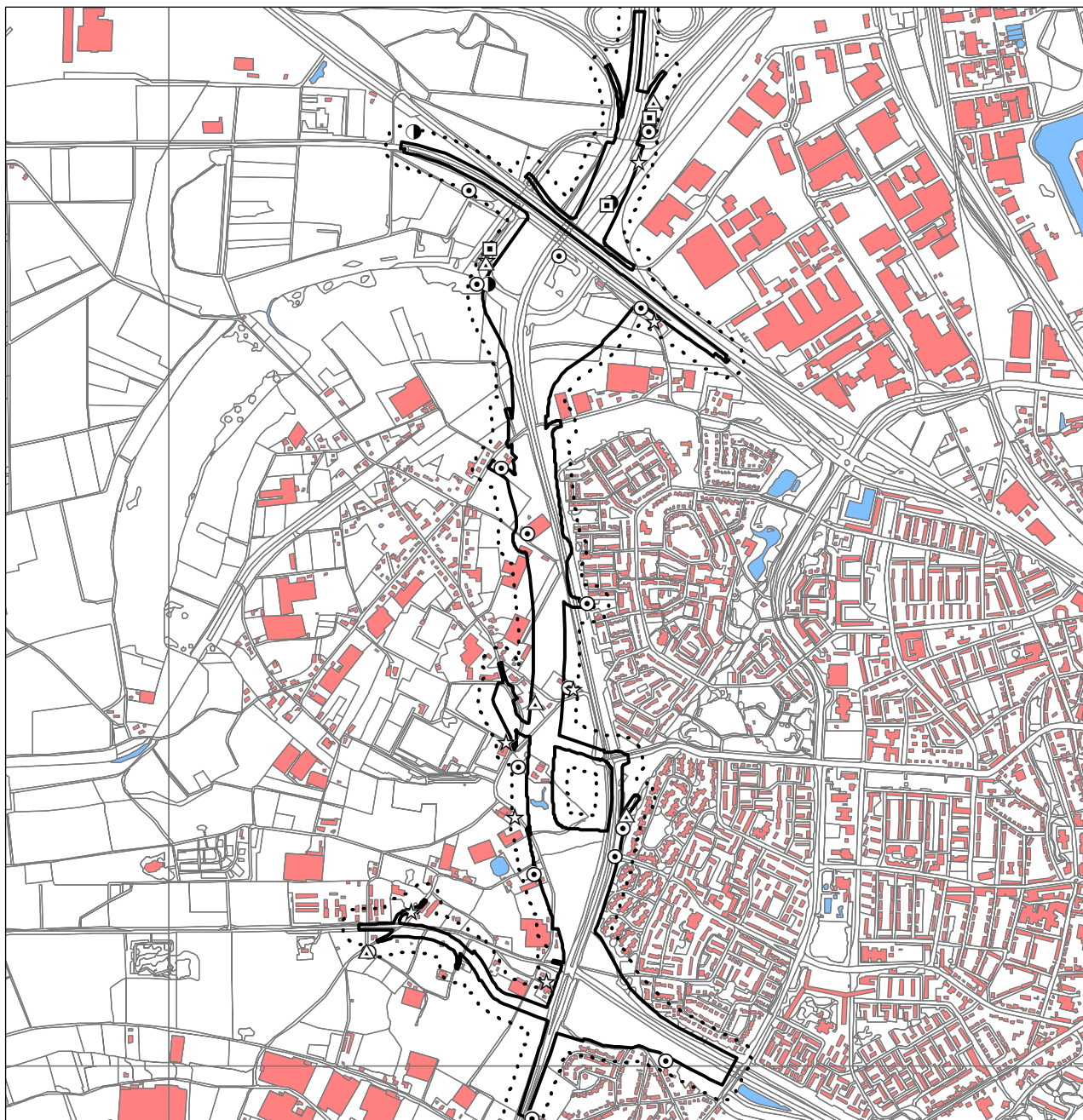
- △ **Winterkoning**
- ▣ **Heggenmus**
- ☆ **Roodborst**
- ⊙ **Nachtegaal**
- **Zwarte roodstaart**
- ⊕ **Gekraagde roodstaart**

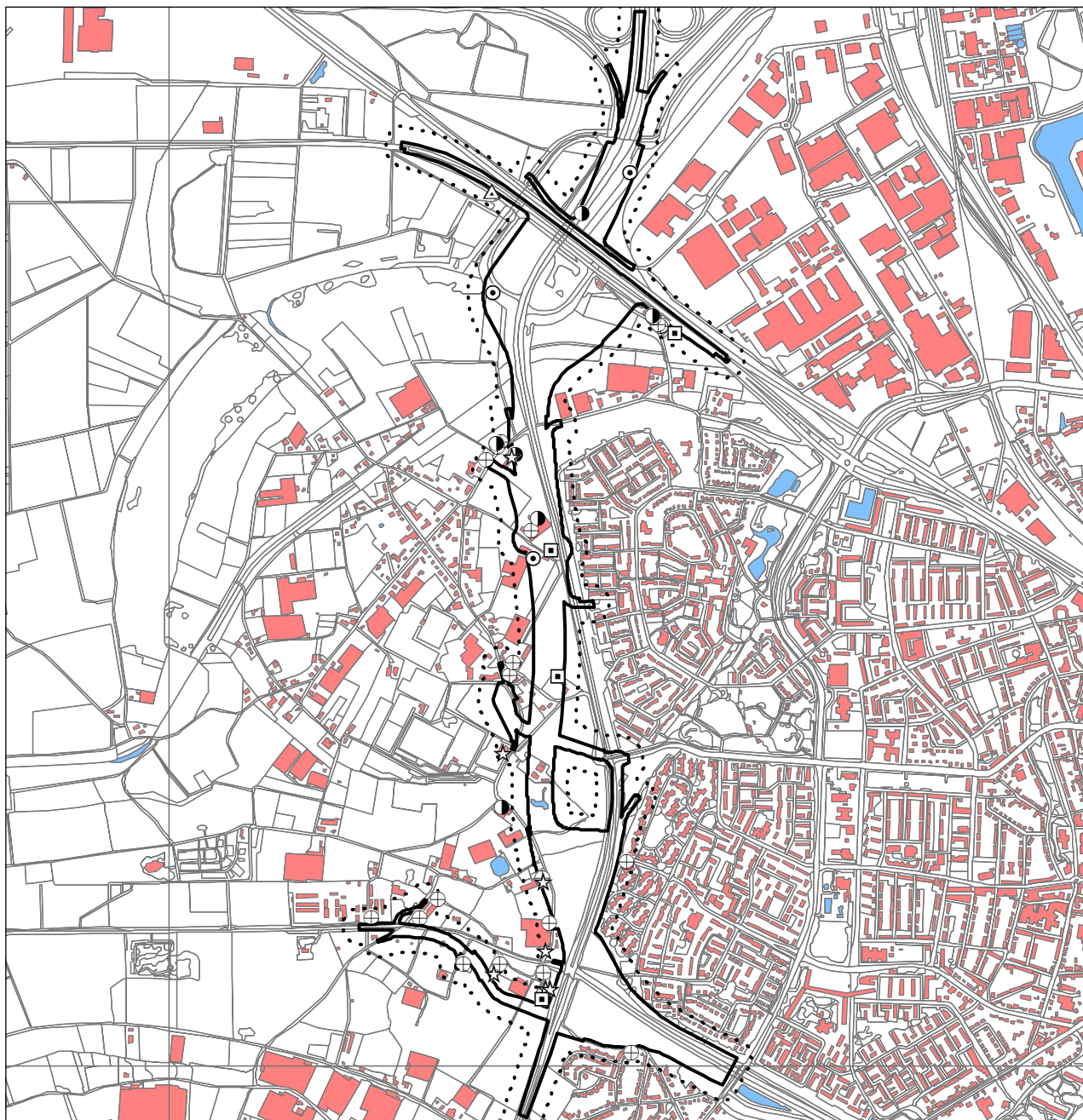
- △ **Merel**
- ▣ **Zanglijster**
- ☆ **Bosrietzanger**
- ⊙ **Spotvogel**
- **Braamsluiper**
- ⊕ **Grasmus**

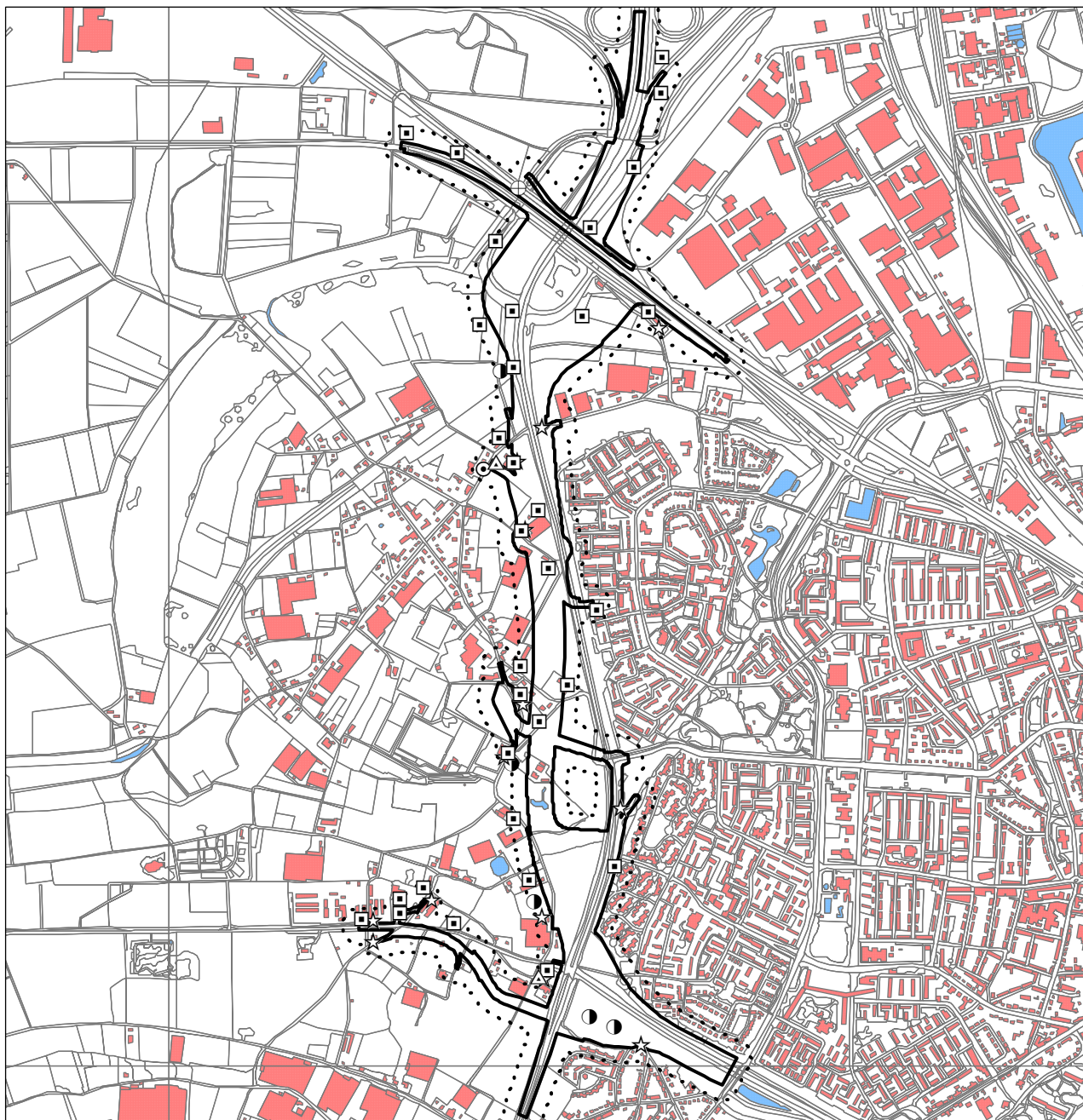
- △ **Tuinfluit**
- ▣ **Zwartkop**
- ☆ **Tjiftjaf**
- ⊙ **Fitis**
- **Goudhaan**

- △ **Staatmees**
- ▣ **Kuifmees**
- ☆ **Pimpelmees**
- ⊙ **Koolmees**
- **Boomkruiper**

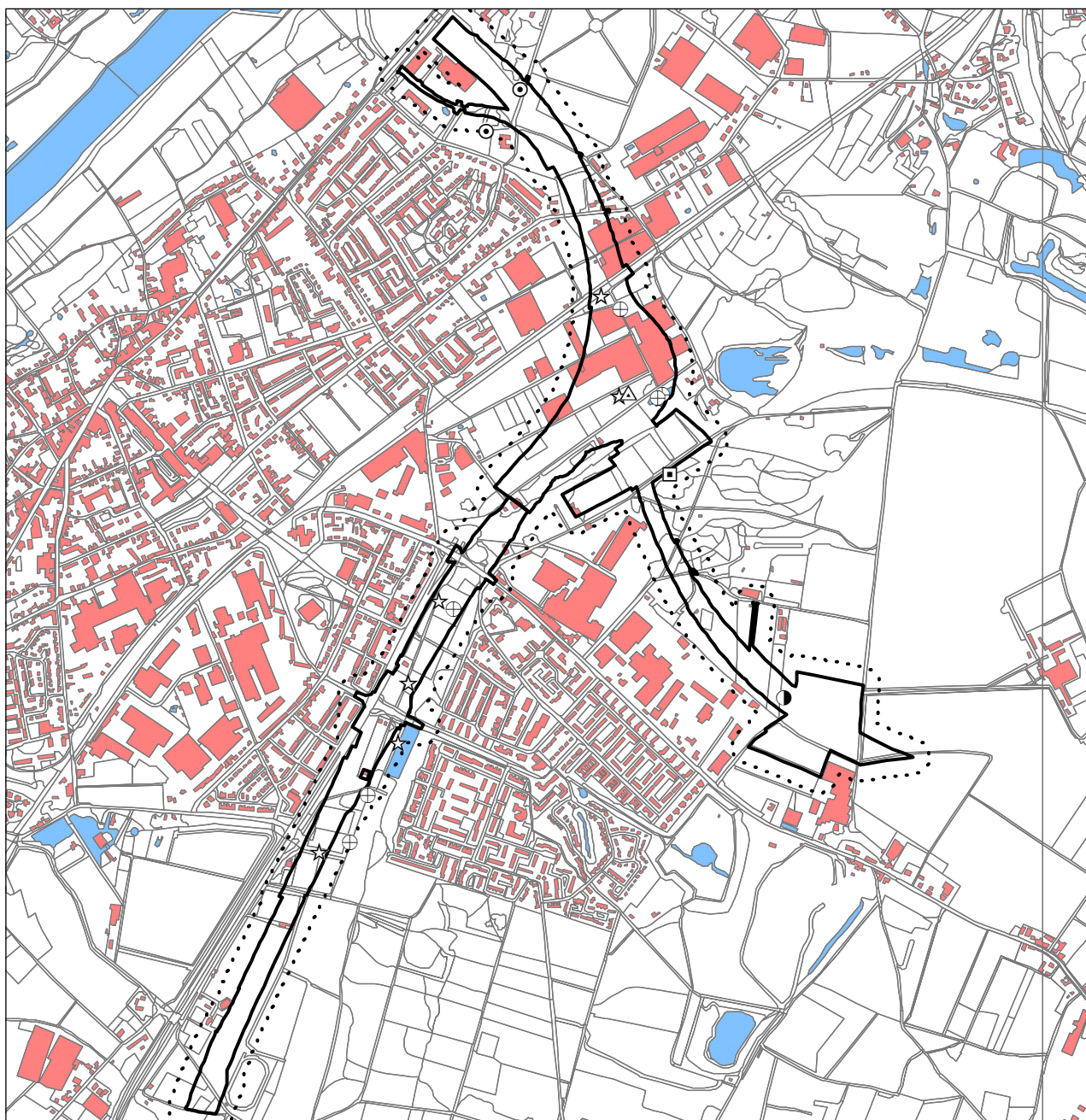

- △ **Gaai**
- ◻ **Ekster**
- ☆ **Kauw**
- ⊙ **Zwarte kraai**
- ◐ **Spreeuw**
- ⊕ **Huismus**

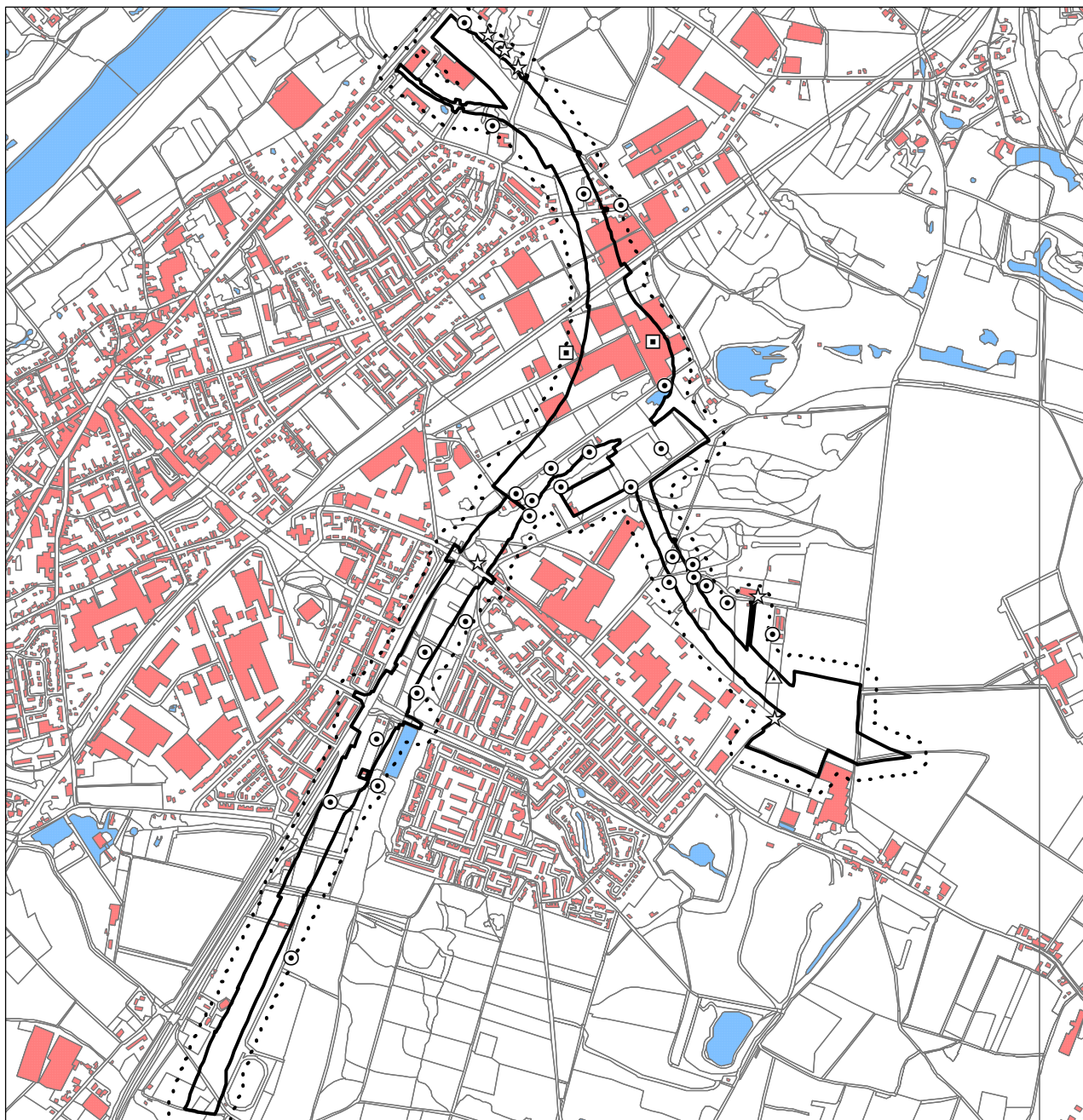

- △ Ringmus
- ▣ Vink
- ☆ Groenling
- ⊙ Putter
- Kneu
- ⊕ Geelgors

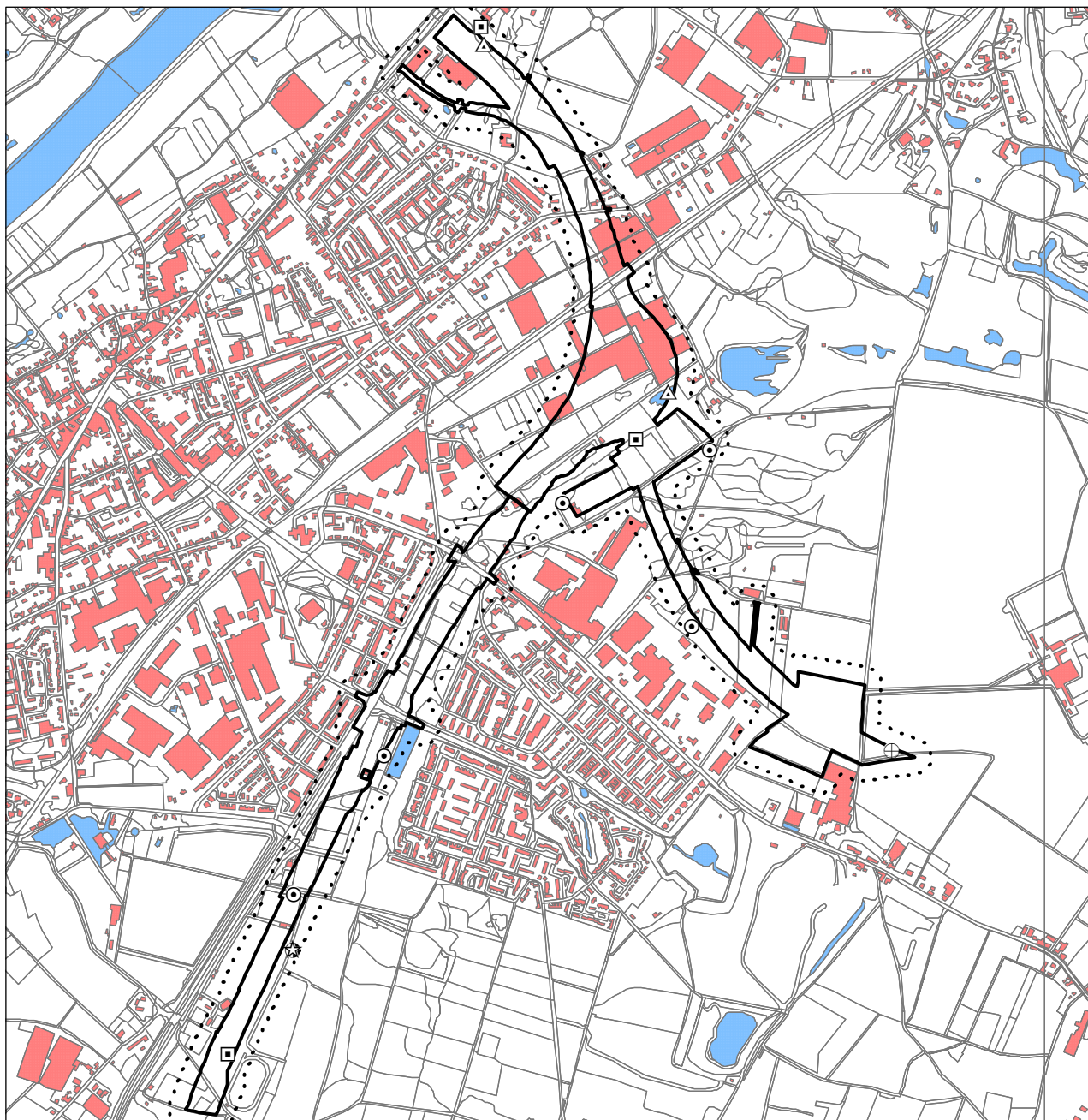
Bijlage 3. Verspreidingskaarten broedvogels A73 - vak C en A74

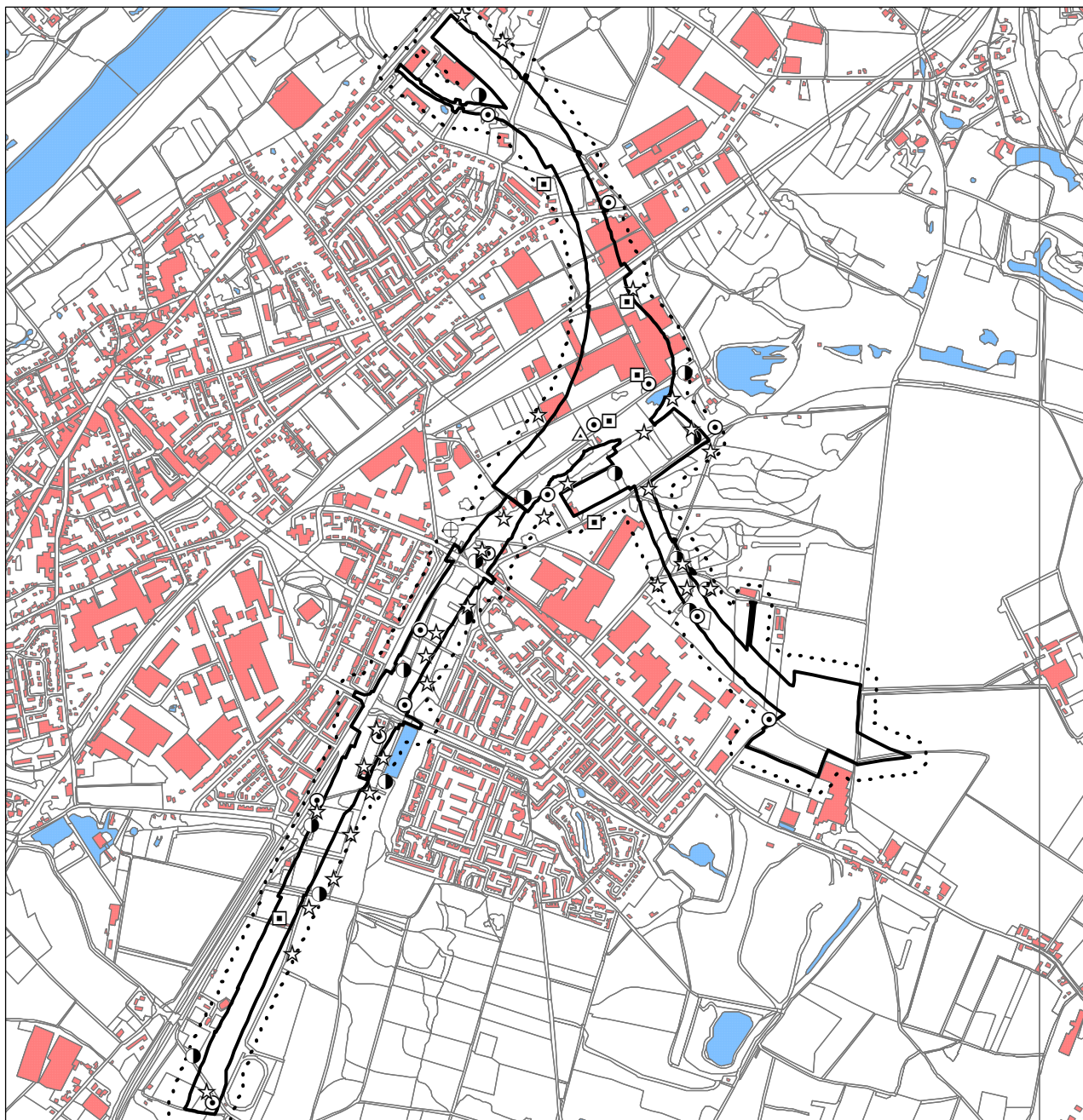
- △ **Grauwe gans**
- ▣ **Mandarijneend**
- ☆ **Wilde eend**
- ⊙ **Patrijs**
- **Fazant**
- ⊕ **Waterhoen**

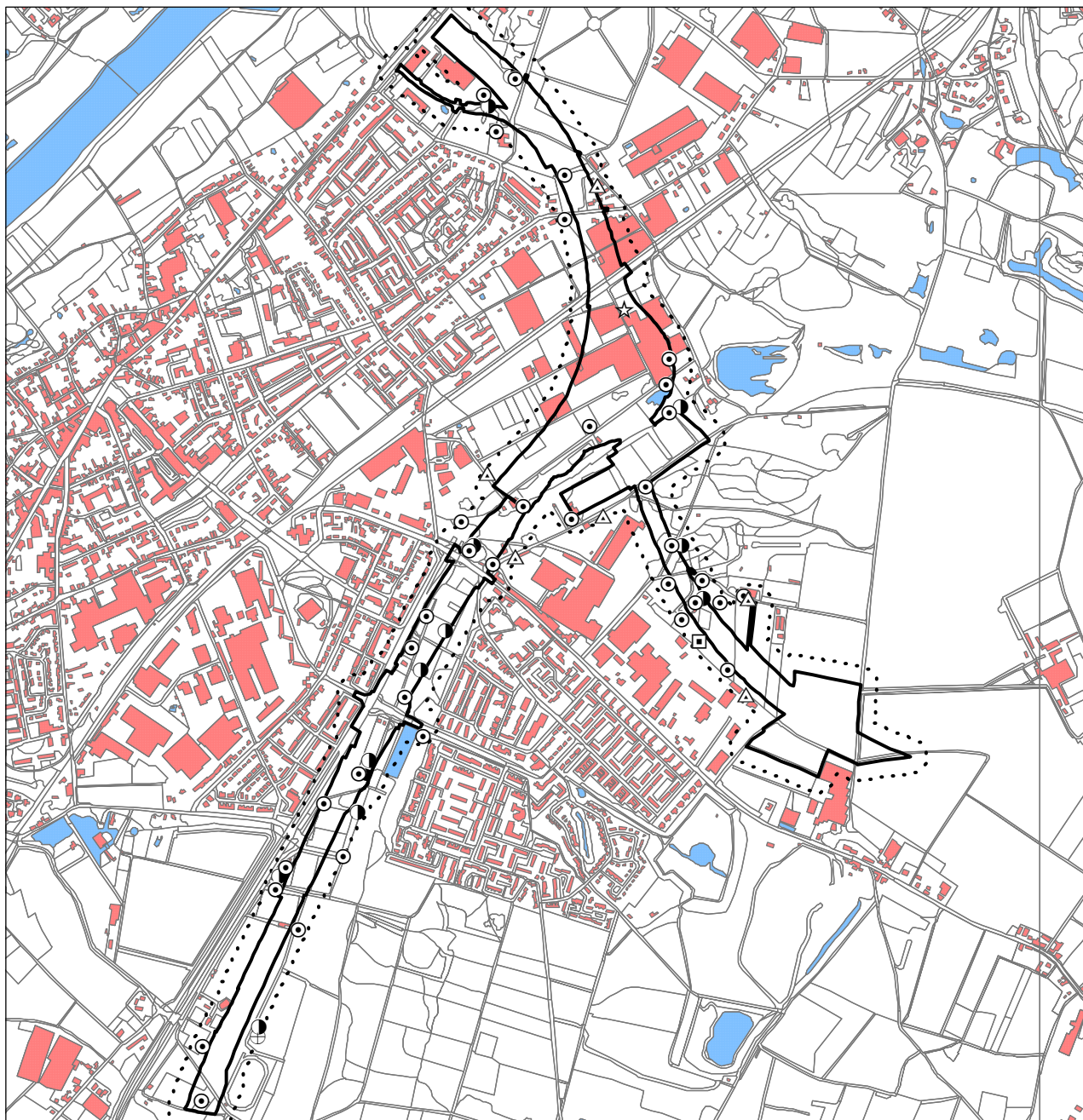
- △ **Torenvalk**
- ▣ **Kievit**
- ☆ **Holenduif**
- ⊙ **Houtduif**

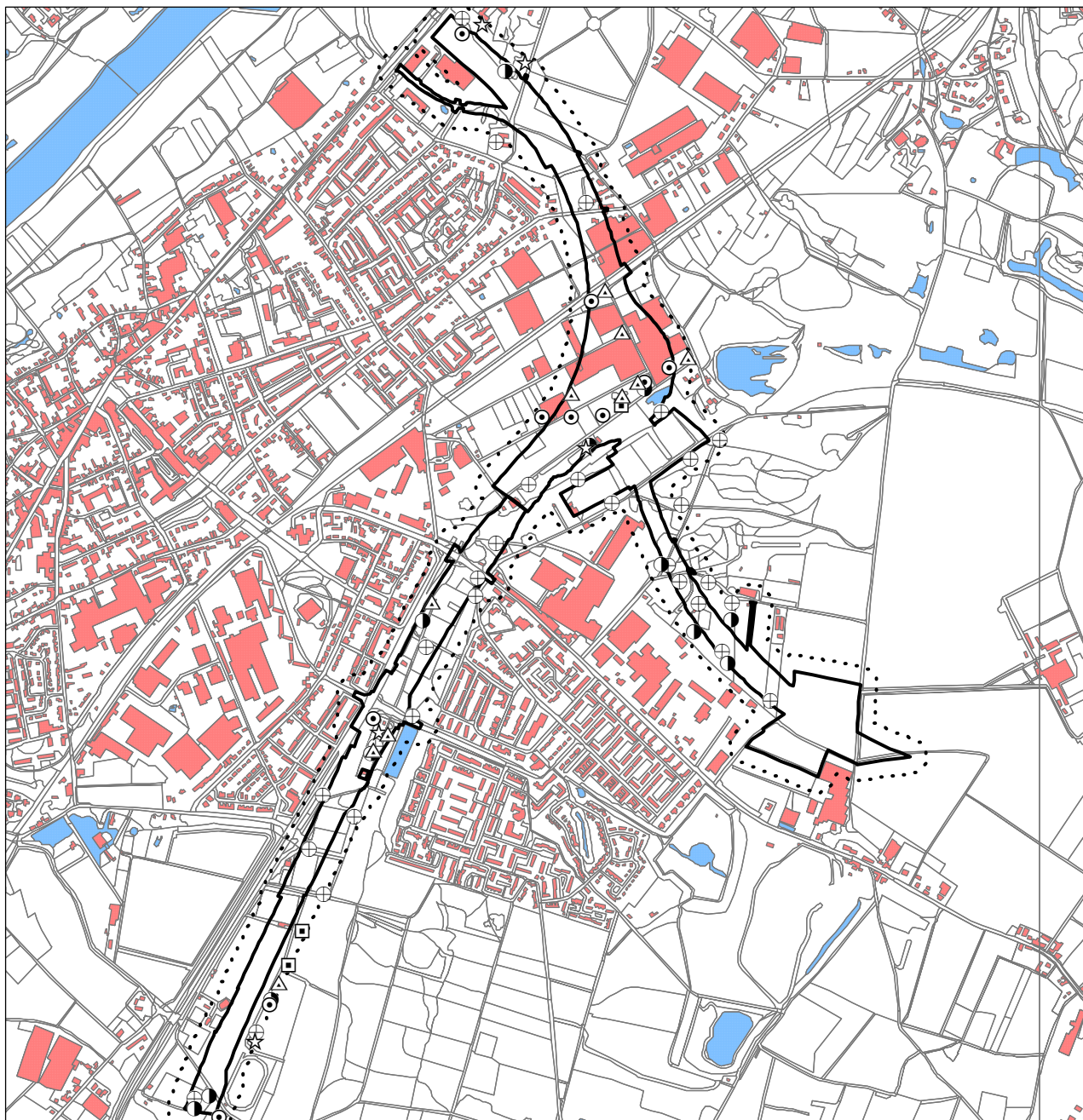
- △ IJsvogel
- ▣ Groene specht
- ☆ Zwarte specht
- ⊙ Grote bonte specht
- Kleine bonte specht
- ⊕ Veldleeuwerik

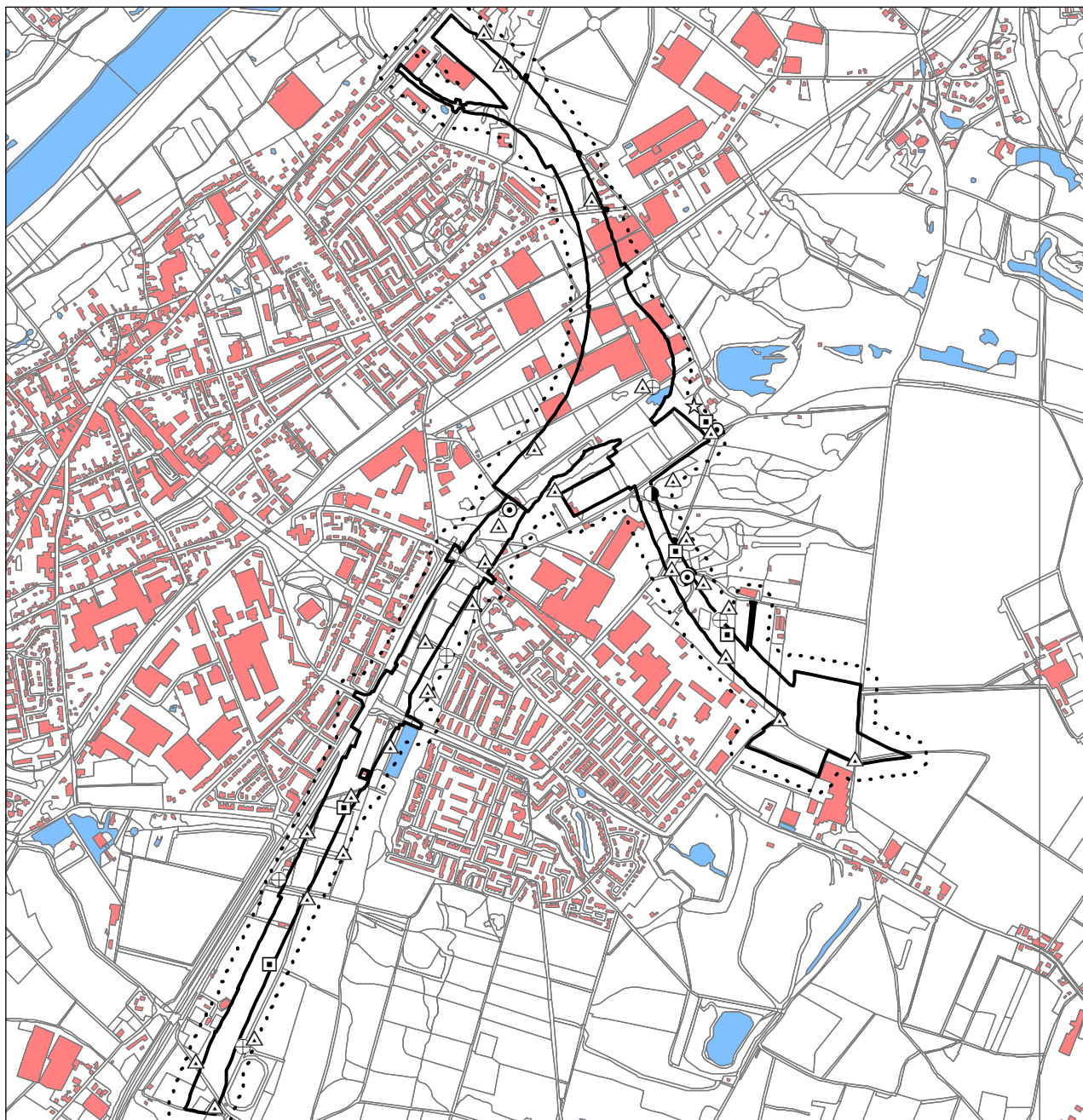
- △ Boerenzwaluw
- ▣ Witte kwikstaart
- ☆ Winterkoning
- ⊙ Heggenmus
- Roodborst
- ⊕ Nachtegaal

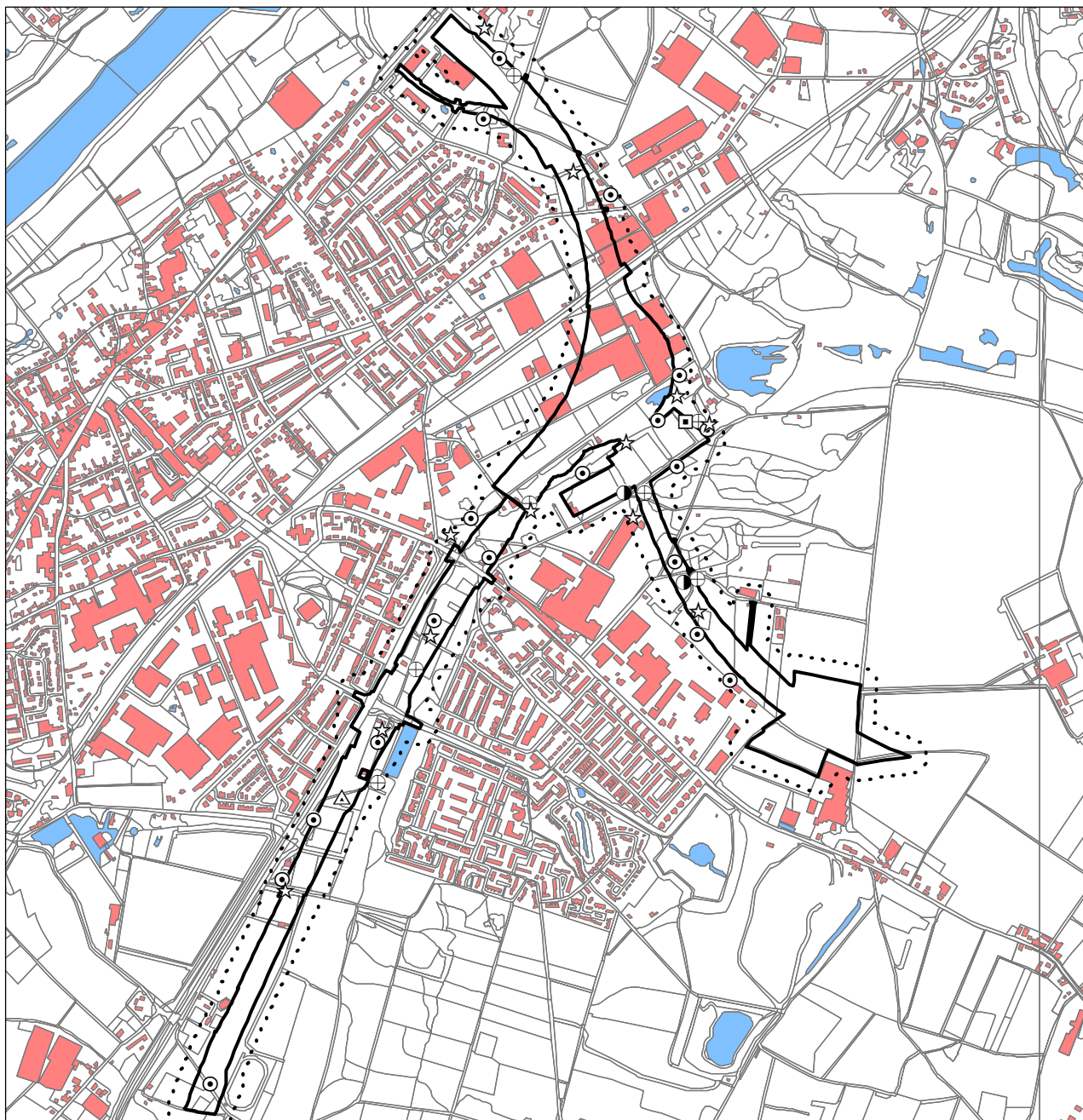
- △ **Zwarte roodstaart**
- ▣ **Gekraagde roodstaart**
- ☆ **Roodborsttapuit**
- ⊙ **Merel**
- **Zanglijster**
- ⊕ **Grote lijster**

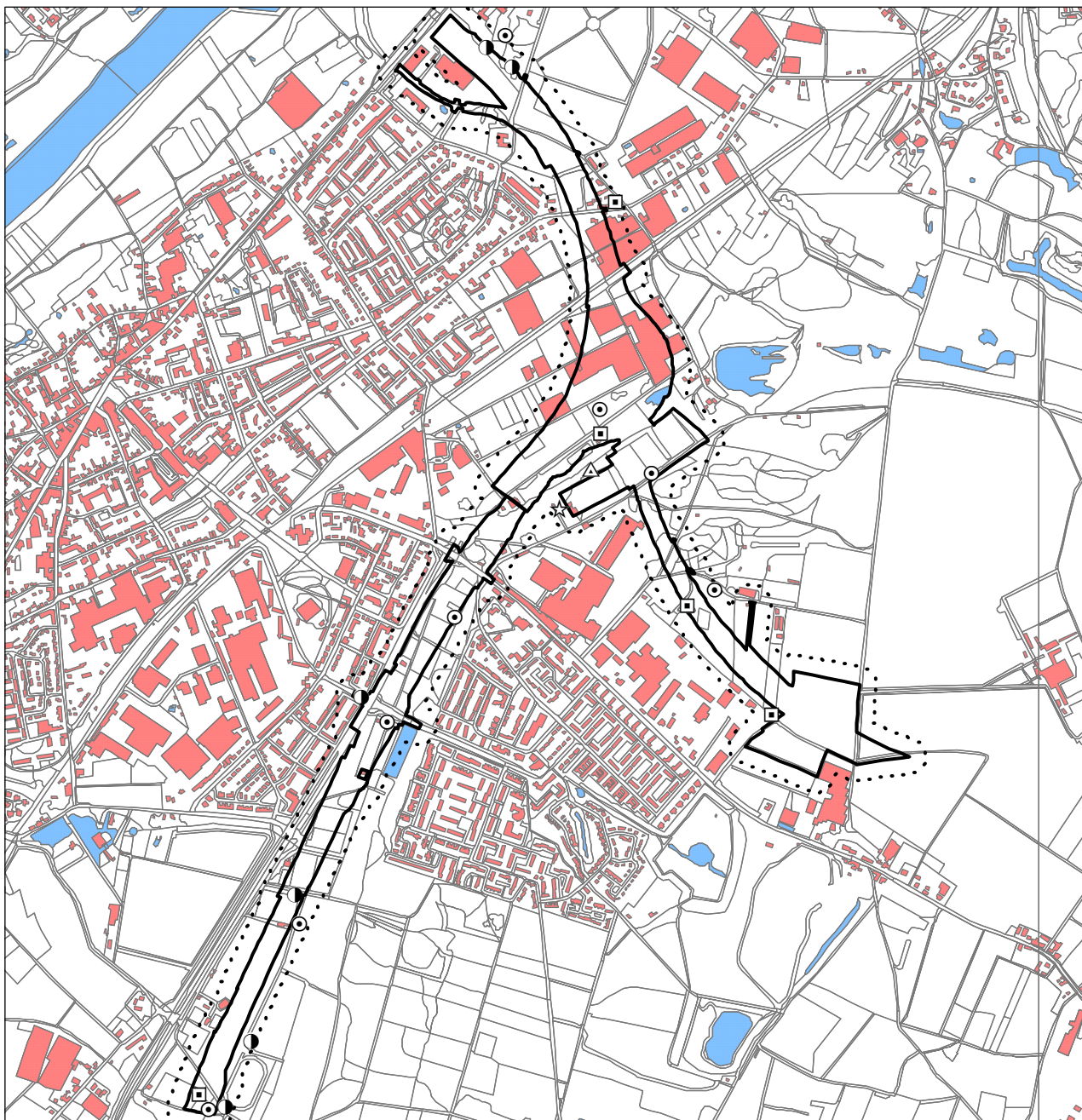
- △ **Bosrietzanger**
- **Kleine karekiet**
- ☆ **Spotvogel**
- ⊙ **Grasmus**
- **Tuinfluiter**
- ⊕ **Zwartkop**

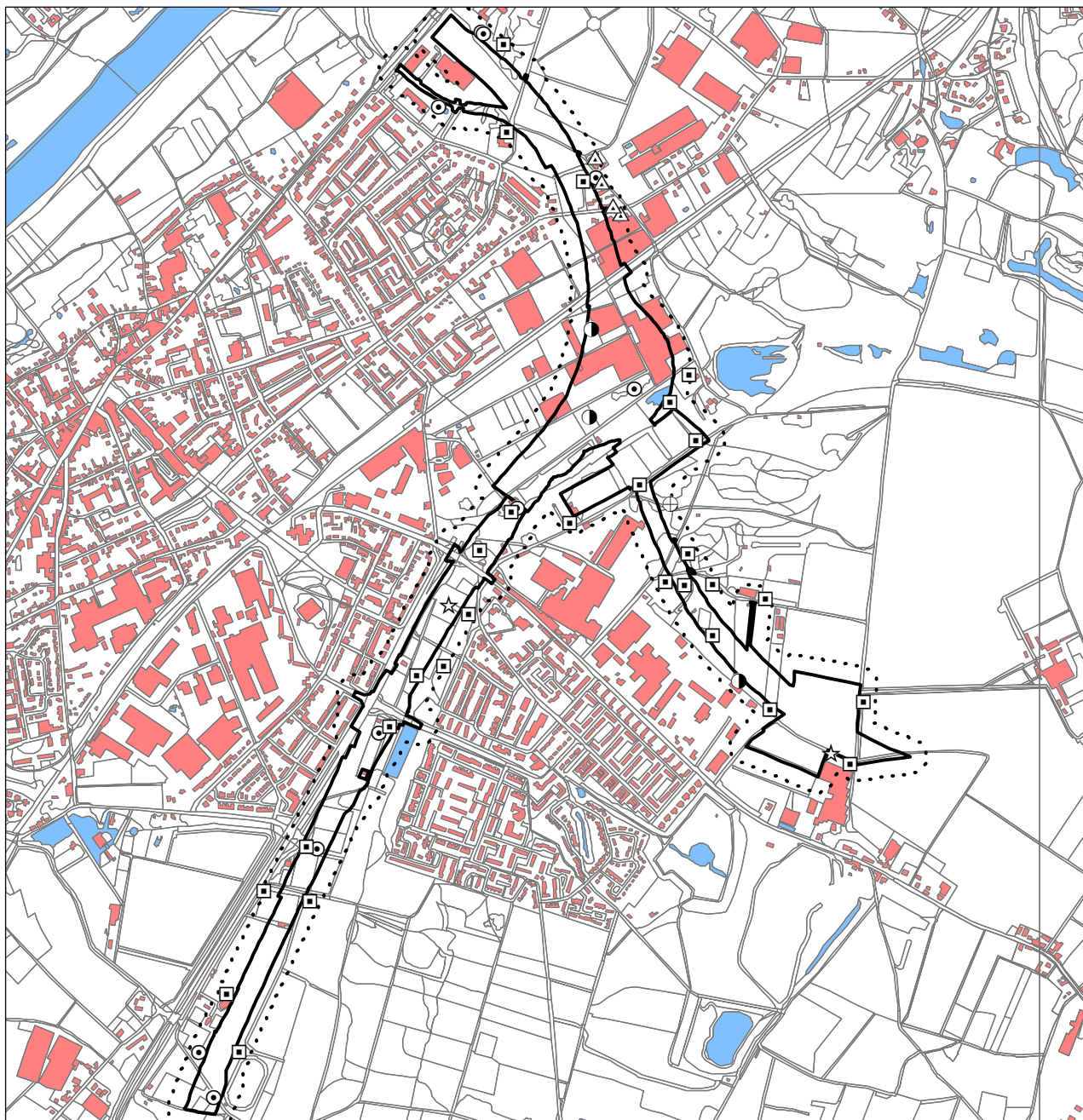
- △ **Tjiftjaf**
- ▣ **Fitis**
- ☆ **Goudhaan**
- ⊙ **Vuurgoudhaan**
- **Grauwe vliegenvanger**
- ⊕ **Staartmees**

- △ **Glanskop**
- ▣ **Matkop**
- ☆ **Pimpelmees**
- ⊙ **Koolmees**
- **Boomklever**
- ⊕ **Boomkruiper**

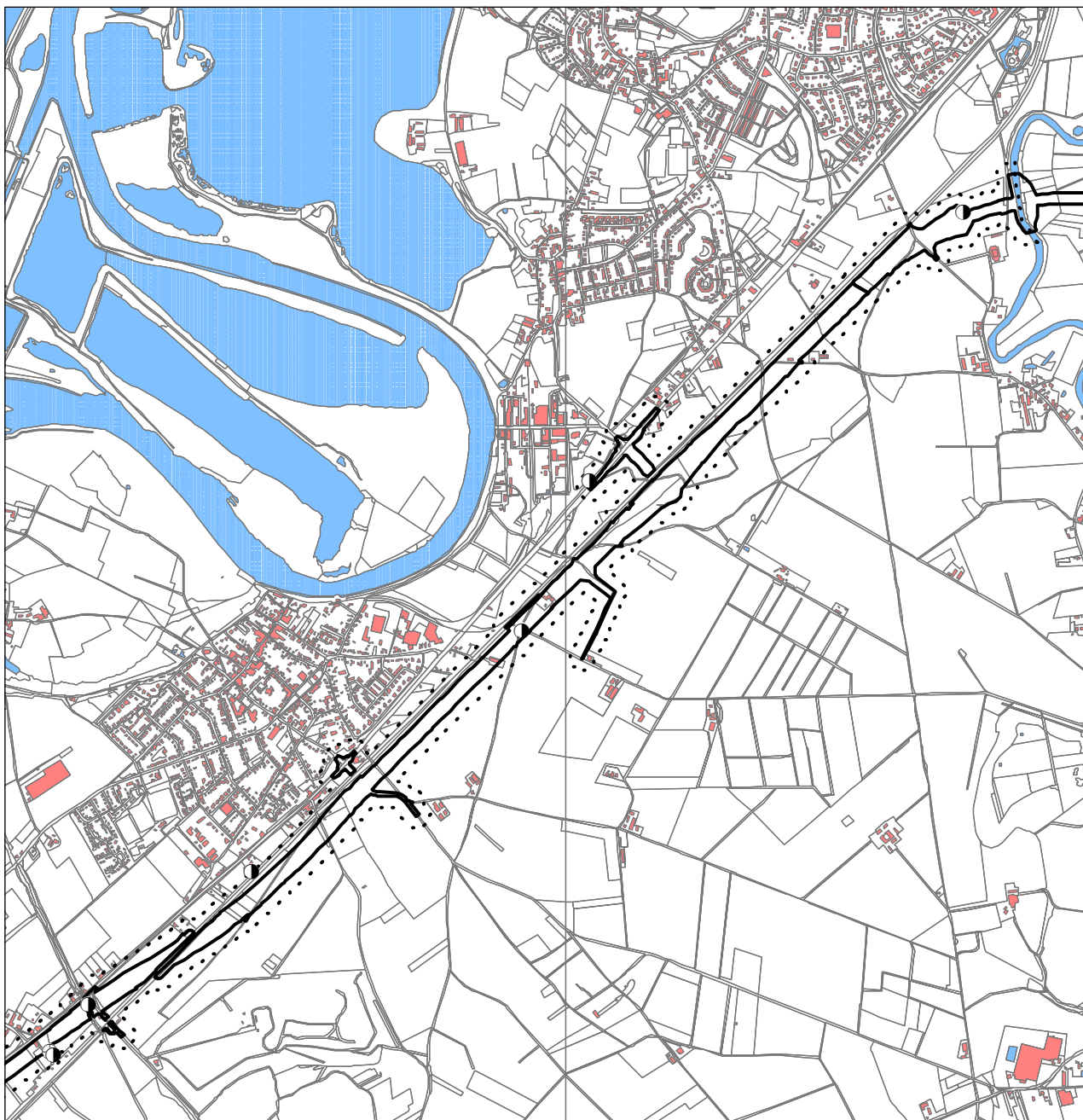

- △ **Gaai**
- ▣ **Ekster**
- ☆ **Kauw**
- ⊙ **Zwarte kraai**
- ◐ **Spreeuw**

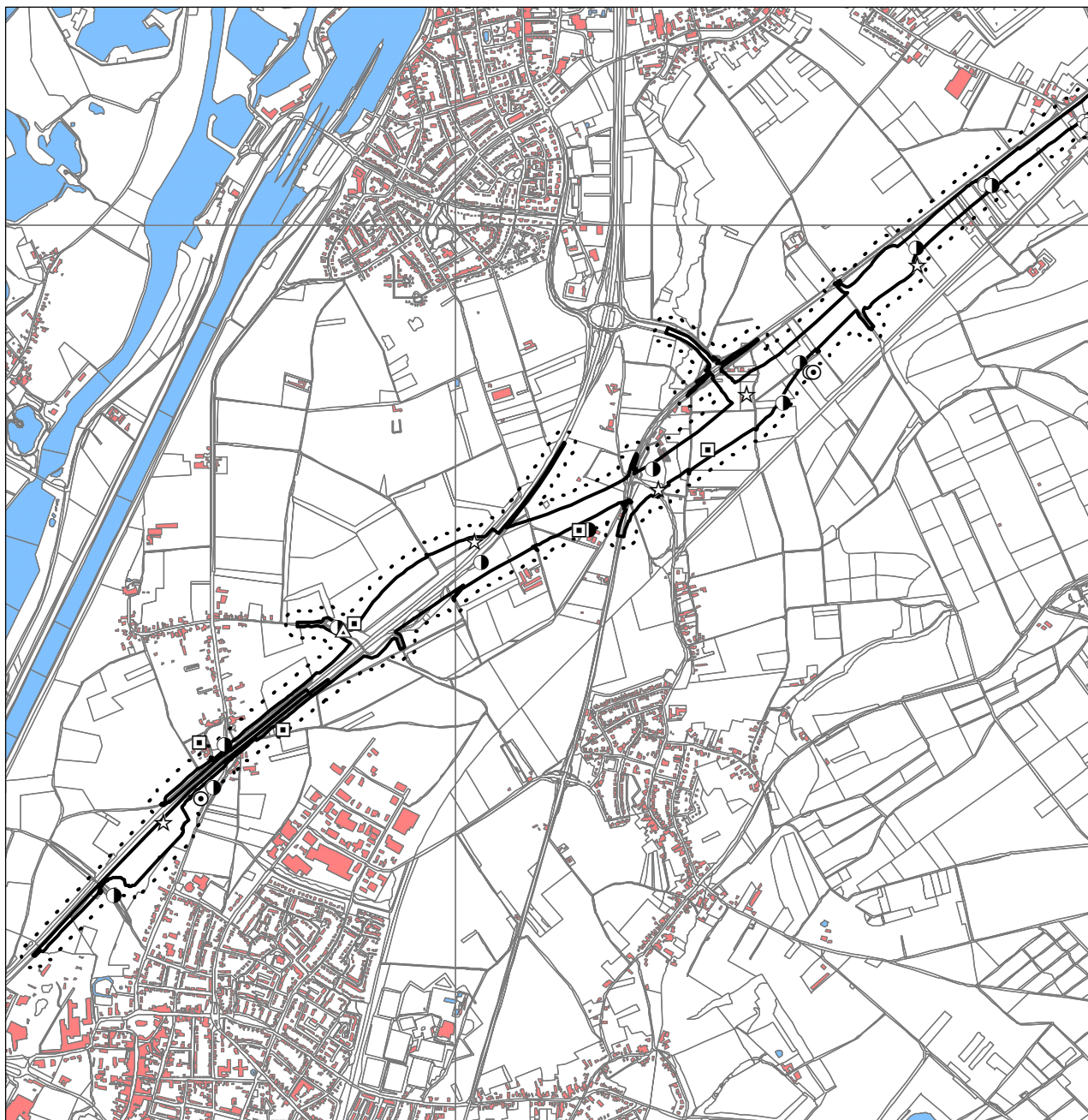

- △ **Huismus**
- **Vink**
- ☆ **Europese kanarie**
- ⊙ **Groenling**
- **Kneu**
- ⊕ **Appelvink**

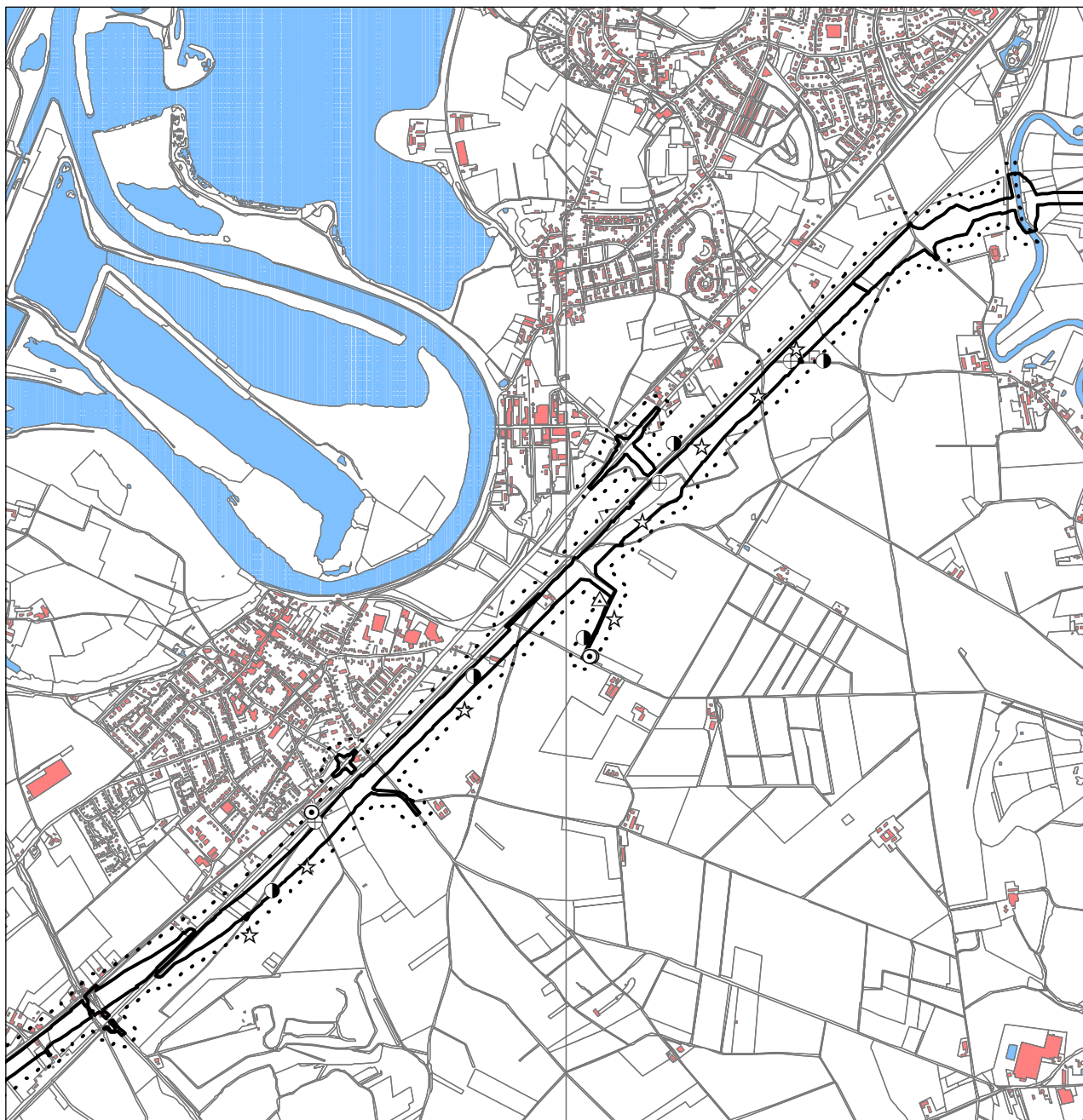
Bijlage 4. Verspreidingskaarten broedvogels A73 - vak H en Bosscherhof

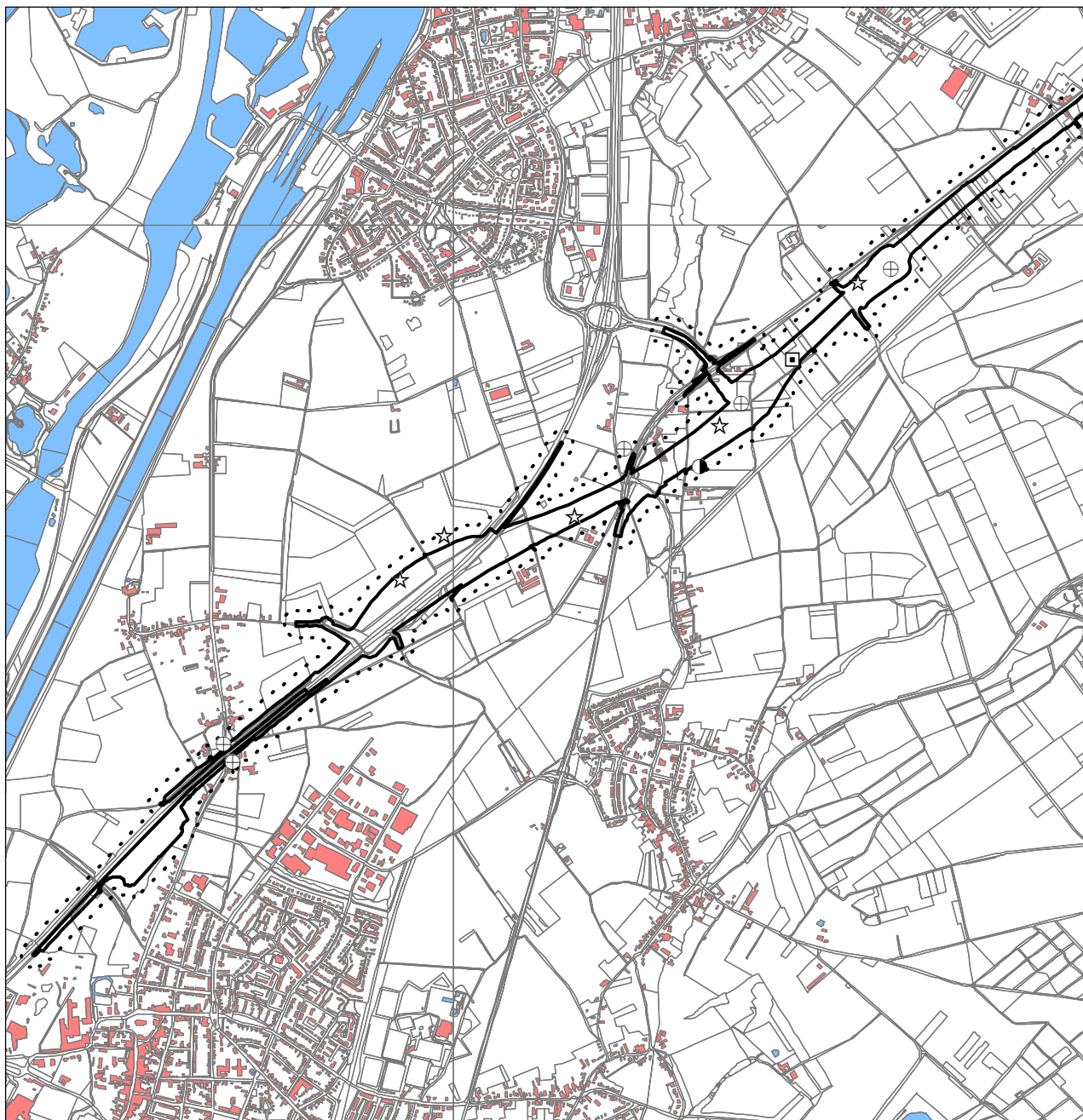
- △ **Sperwer**
- ▣ **Patrijs**
- ☆ **Fazant**
- ⊙ **Holenduif**
- **Houtduif**
- ⊕ **Turkse tortel**

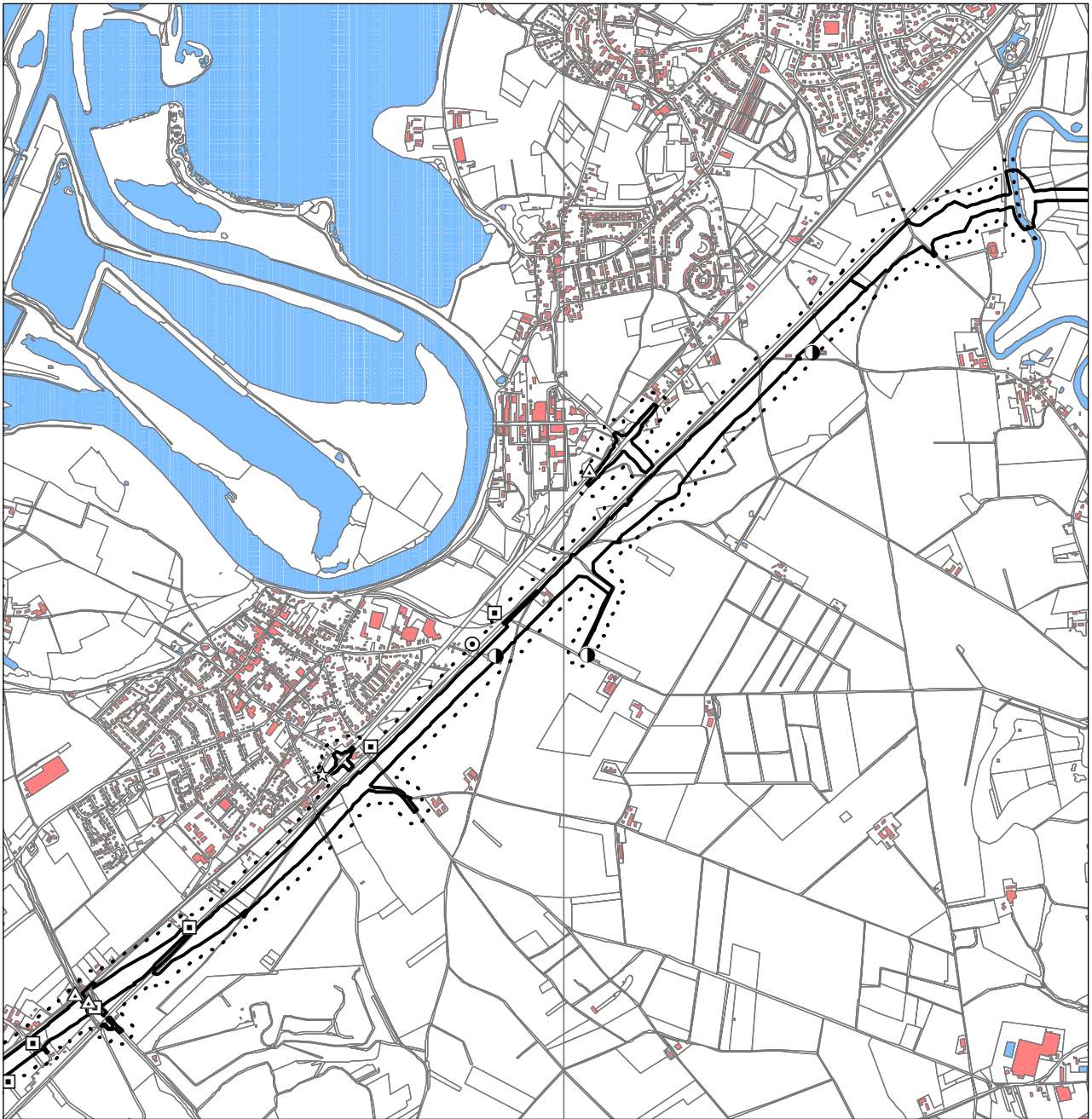
- △ **Sperwer**
- ▣ **Patrijs**
- ☆ **Fazant**
- ⊙ **Holenduif**
- **Houtduif**
- ⊕ **Turkse tortel**

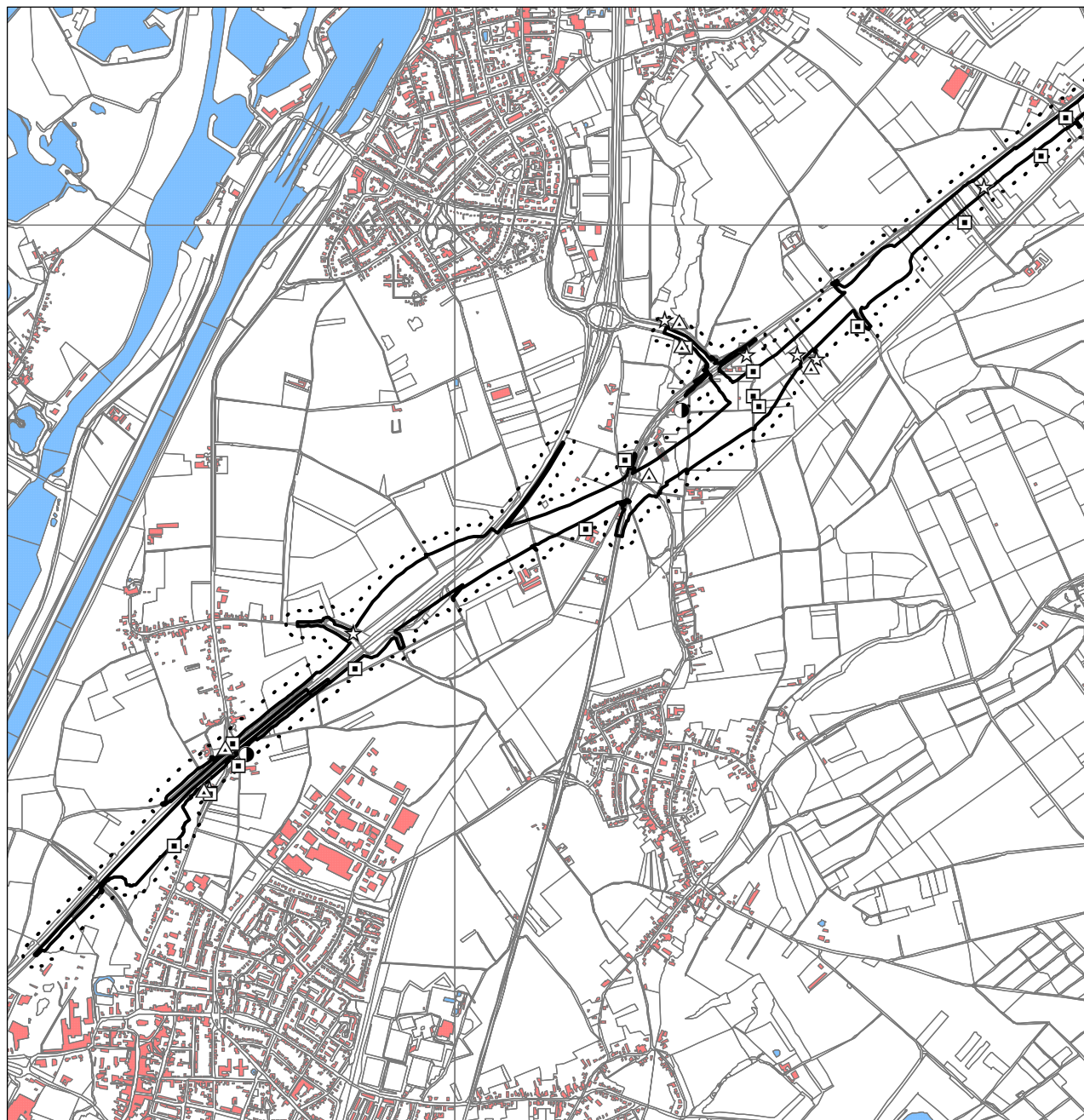
- △ **Kievit**
- ▣ **Grote bonte specht**
- ☆ **Veldleeuwerik**
- ⊙ **Boerenwaluw**
- **Gele kwikstaart**
- ⊕ **Witte kwikstaart**

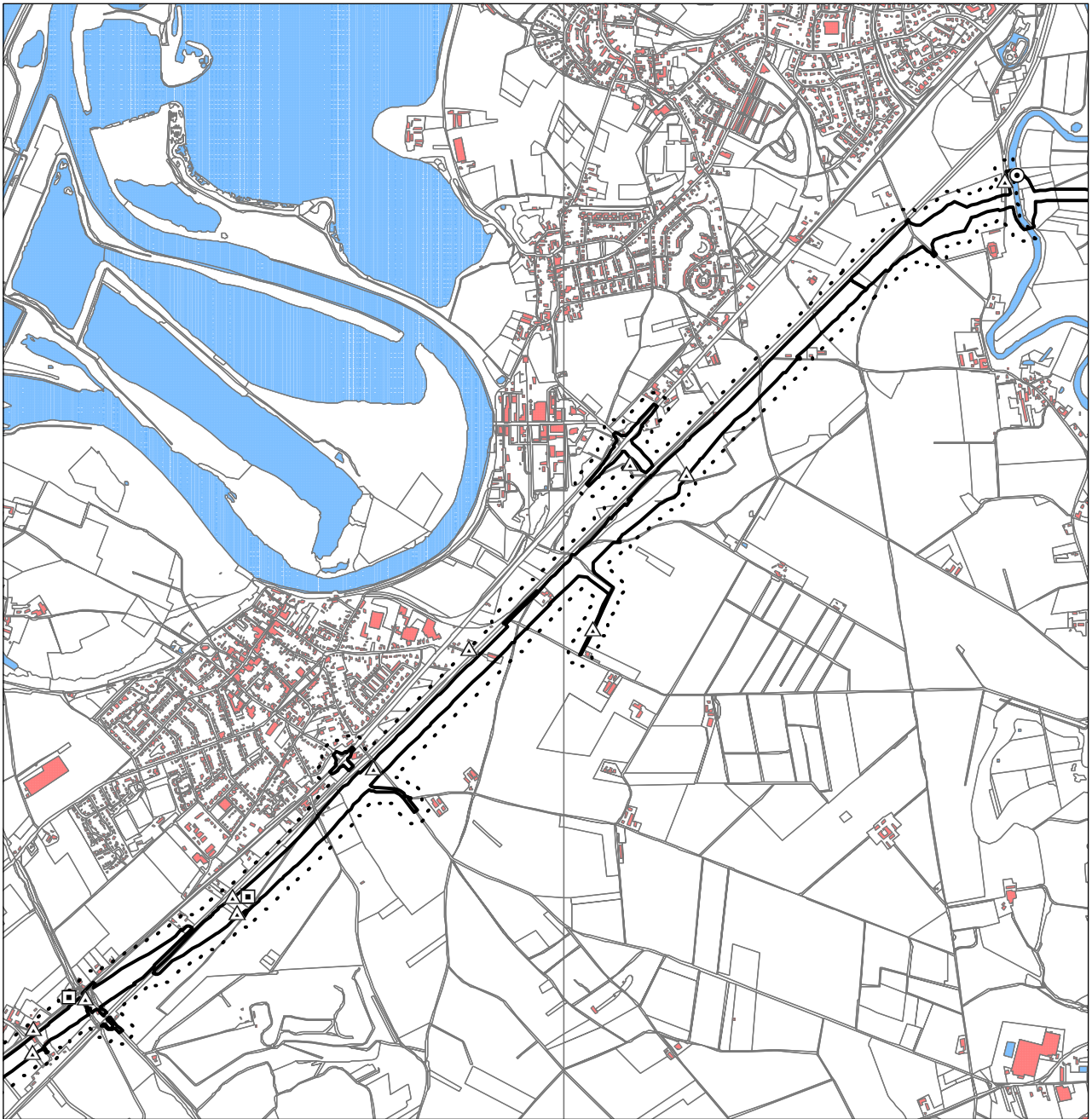
- △ Kievit
- ▣ Grote bonte specht
- ☆ Veldleeuwerik
- ⊙ Boerenzwaluw
- Gele kwikstaart
- ⊕ Witte kwikstaart

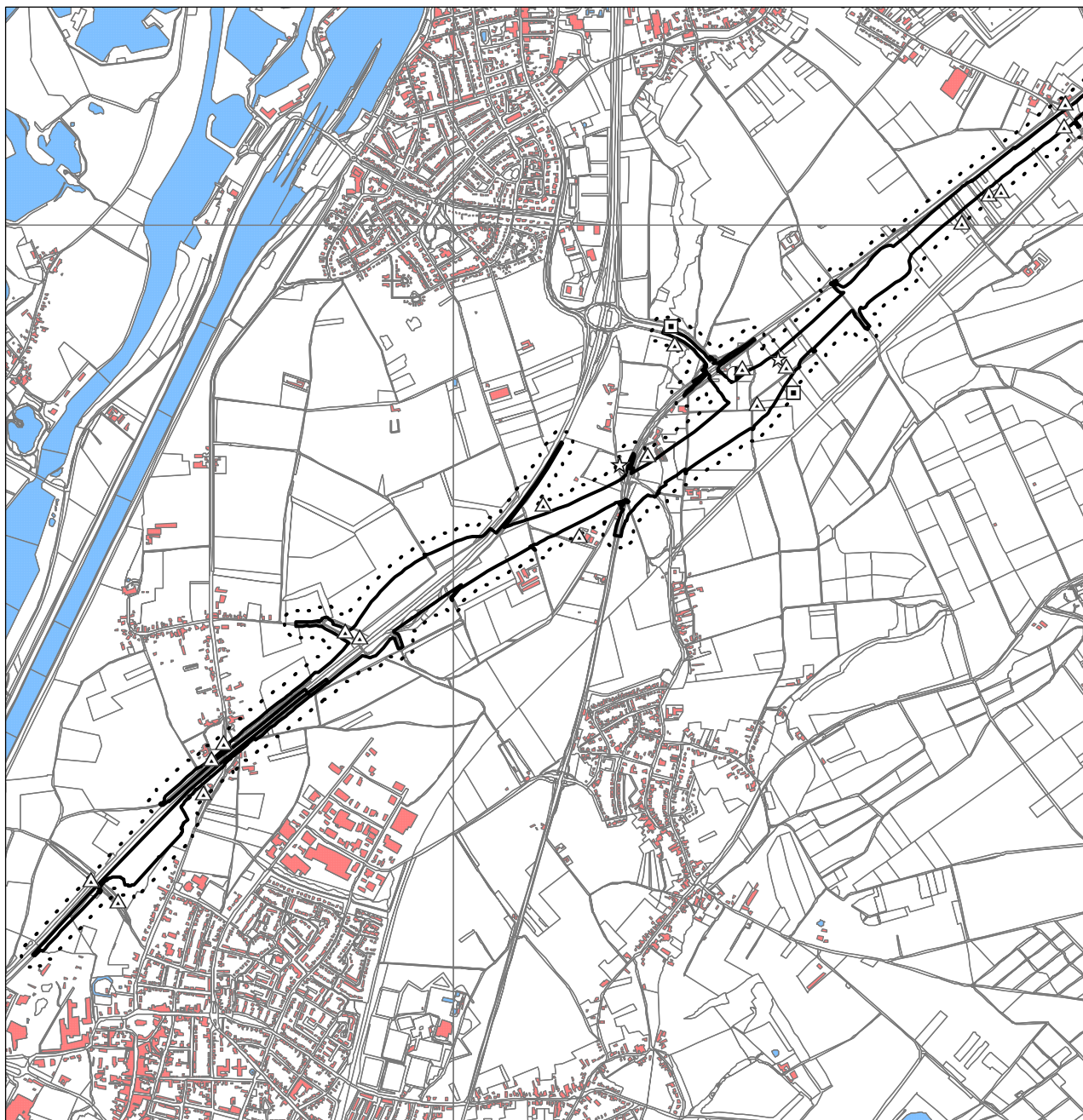
- △ **Winterkoning**
- **Heggenmus**
- ☆ **Roodborst**
- ⊙ **Nachtegaal**
- **Zwarte roodstaart**

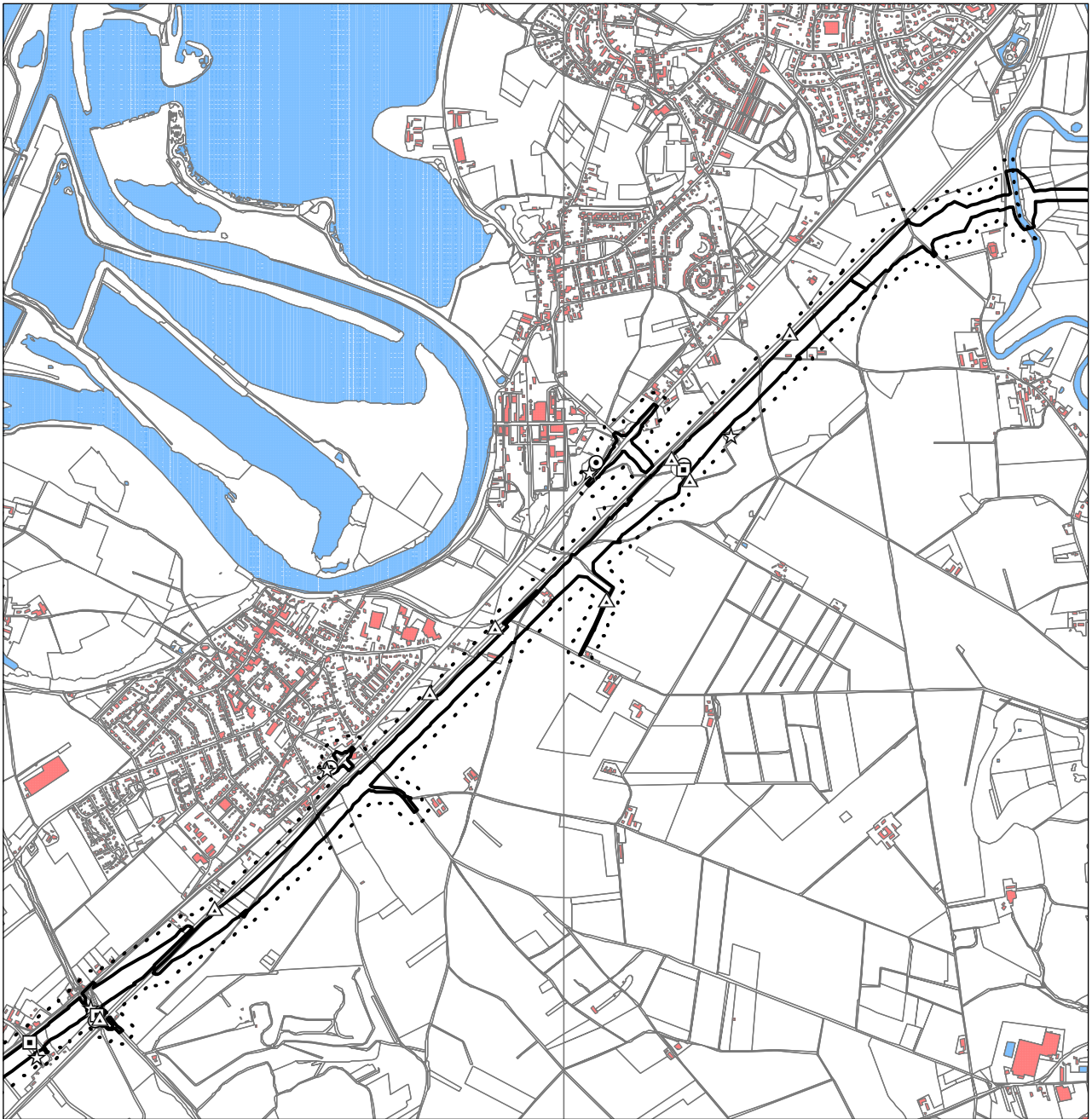
- △ **Winterkoning**
- ▣ **Heggenmus**
- ☆ **Roodborst**
- ⊙ **Nachtegaal**
- **Zwarte roodstaart**

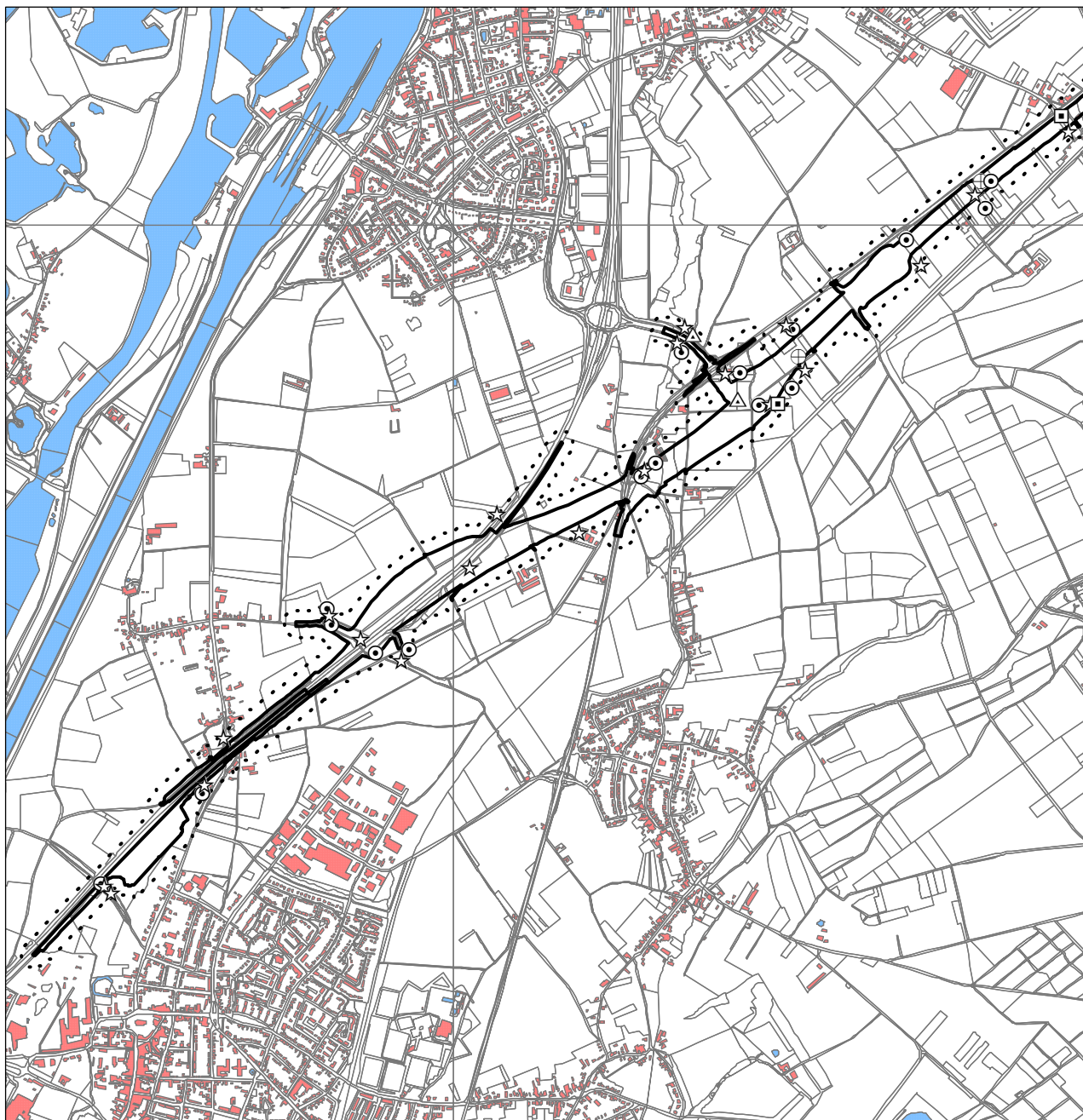
- △ **Merel**
- **Zanglijster**
- ☆ **Grote lijster**
- ⊙ **Bosrietzanger**
- ◐ **Spotvogel**

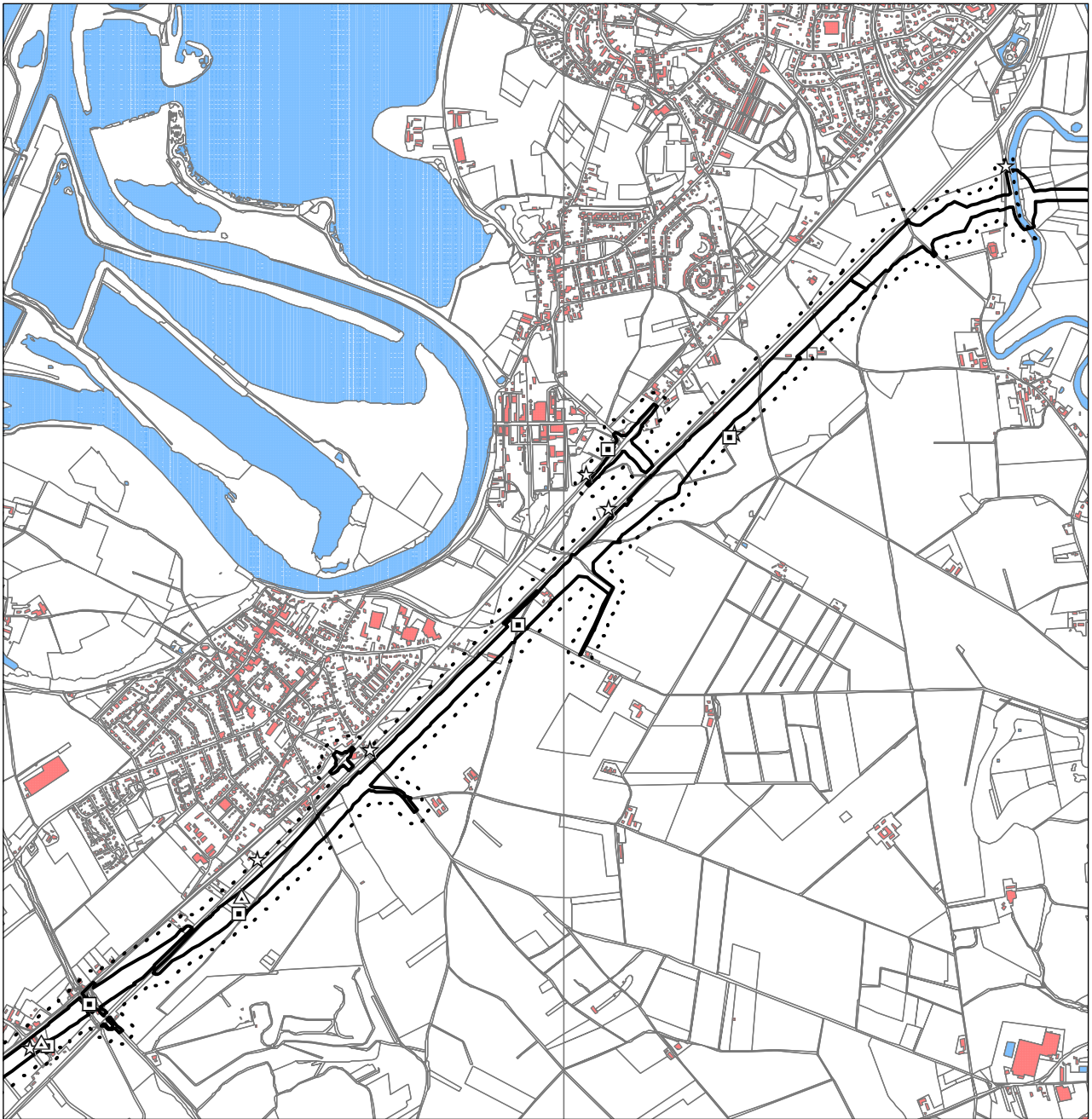
- △ **Merel**
- ▣ **Zanglijster**
- ☆ **Grote lijster**
- ⊙ **Bosrietzanger**
- **Spotvogel**

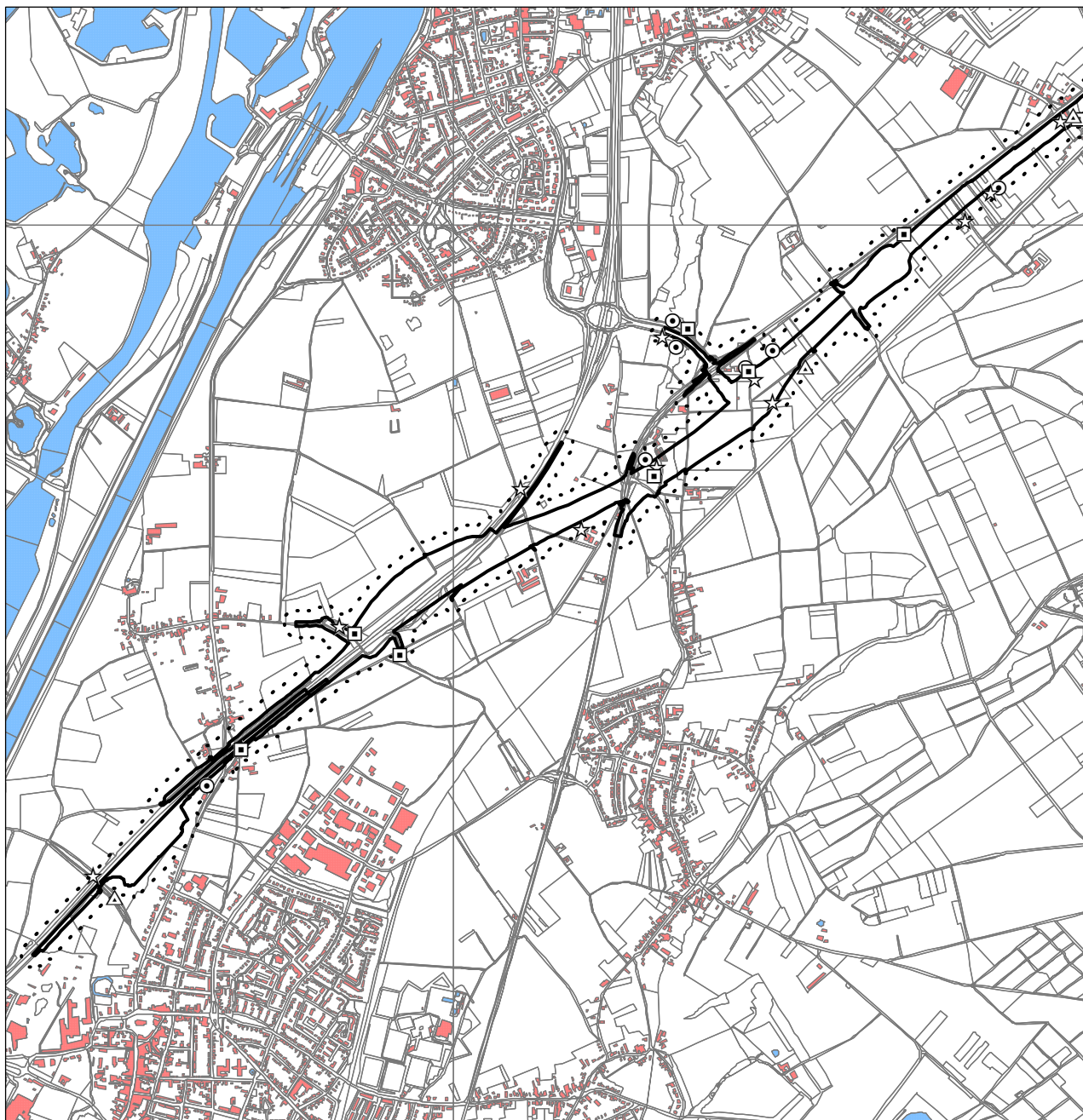
- △ **Grasmus**
- ▣ **Tuinfluit**
- ☆ **Zwartkop**
- ⊙ **Tjiftjaf**
- **Fitis**
- ⊕ **Goudhaan**

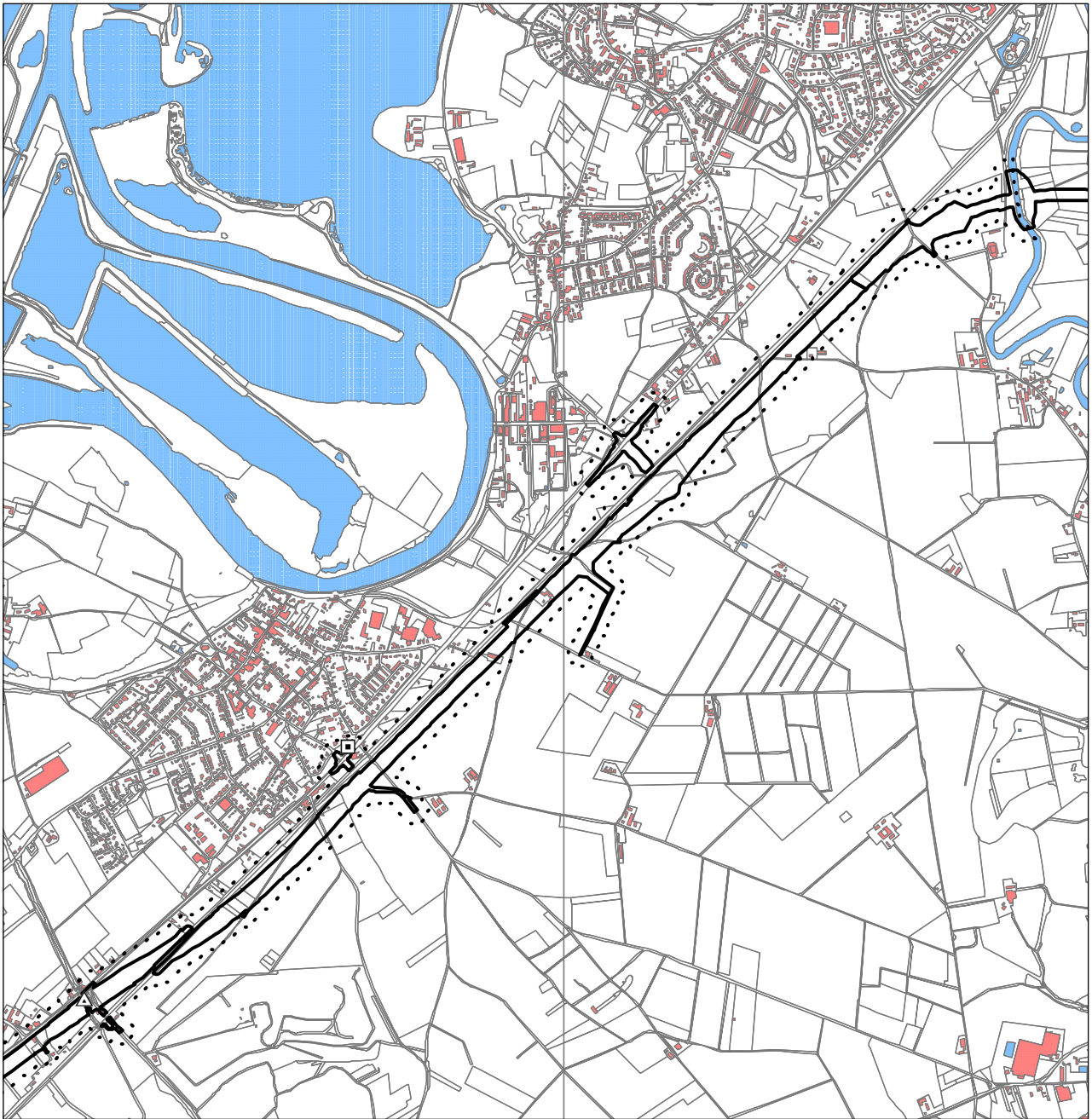
- △ **Grasmus**
- **Tuinfluiter**
- ☆ **Zwartkop**
- ⊙ **Tjiftjaf**
- **Fitis**
- ⊕ **Goudhaan**

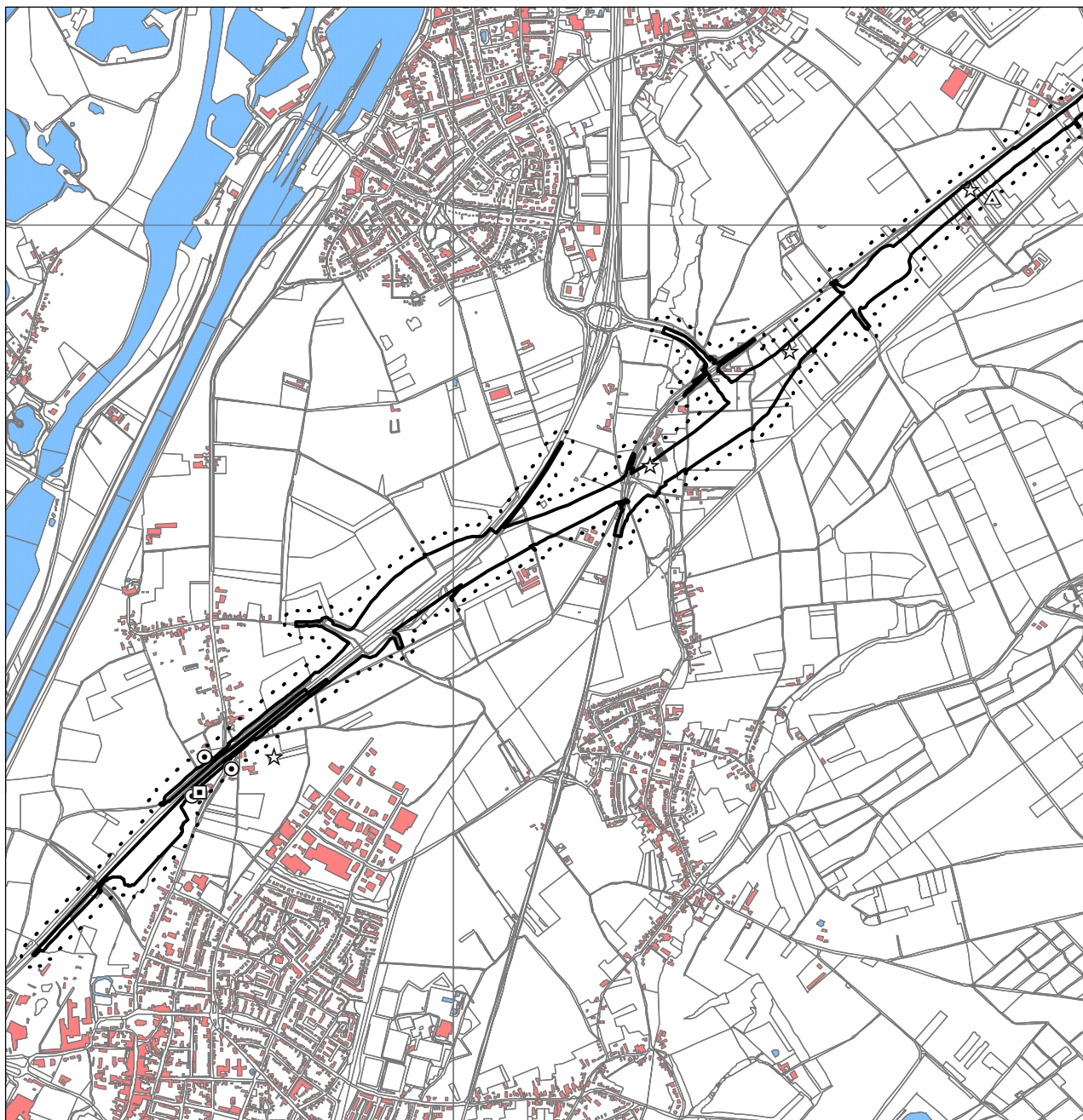
- △ **Staartmees**
- ▣ **Pimpelmees**
- ☆ **Koolmees**
- ⊙ **Boomkruiper**

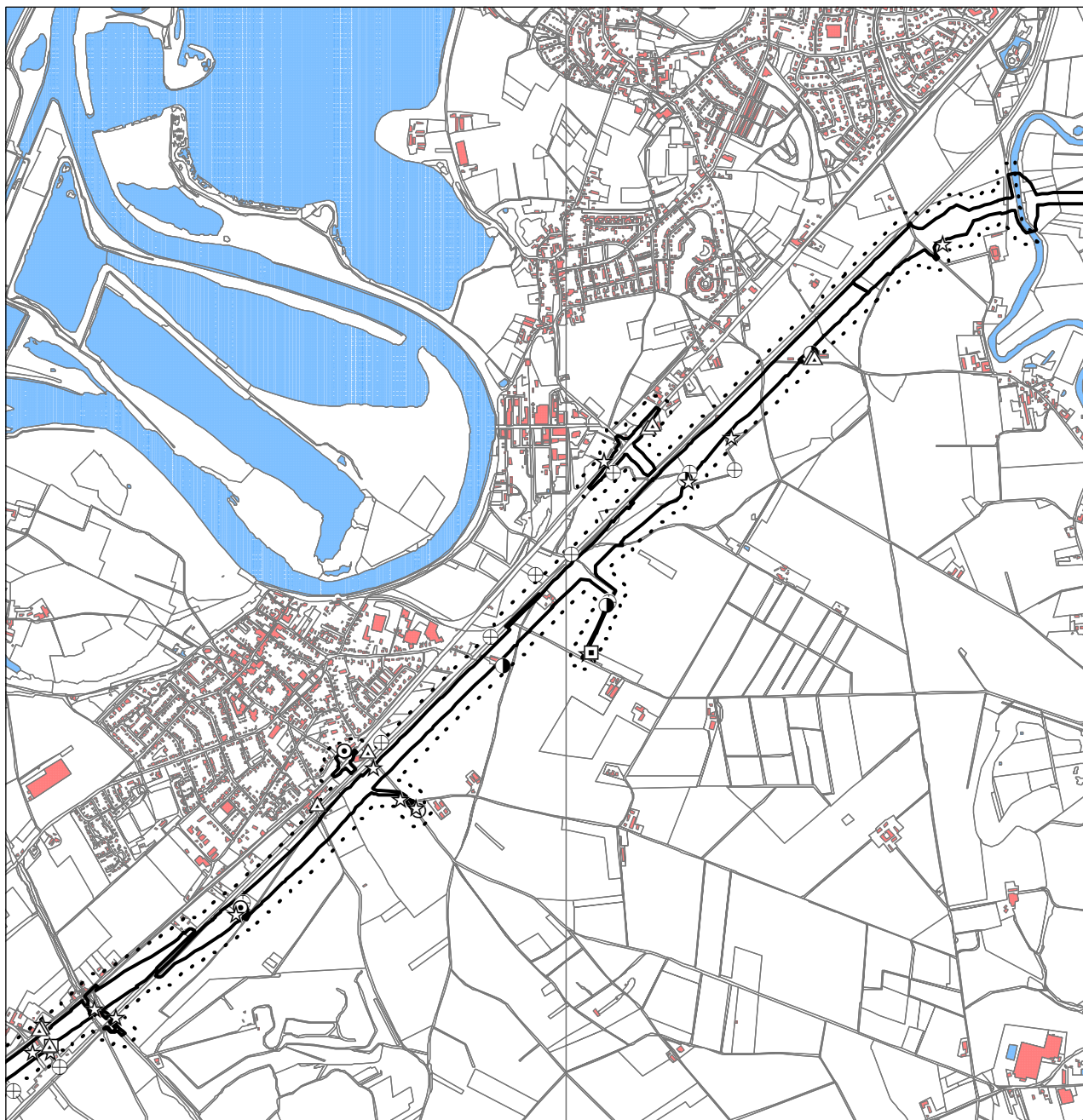
- △ **Staatmees**
- **Pimpelmees**
- ☆ **Koolmees**
- ⊙ **Boomkruiper**

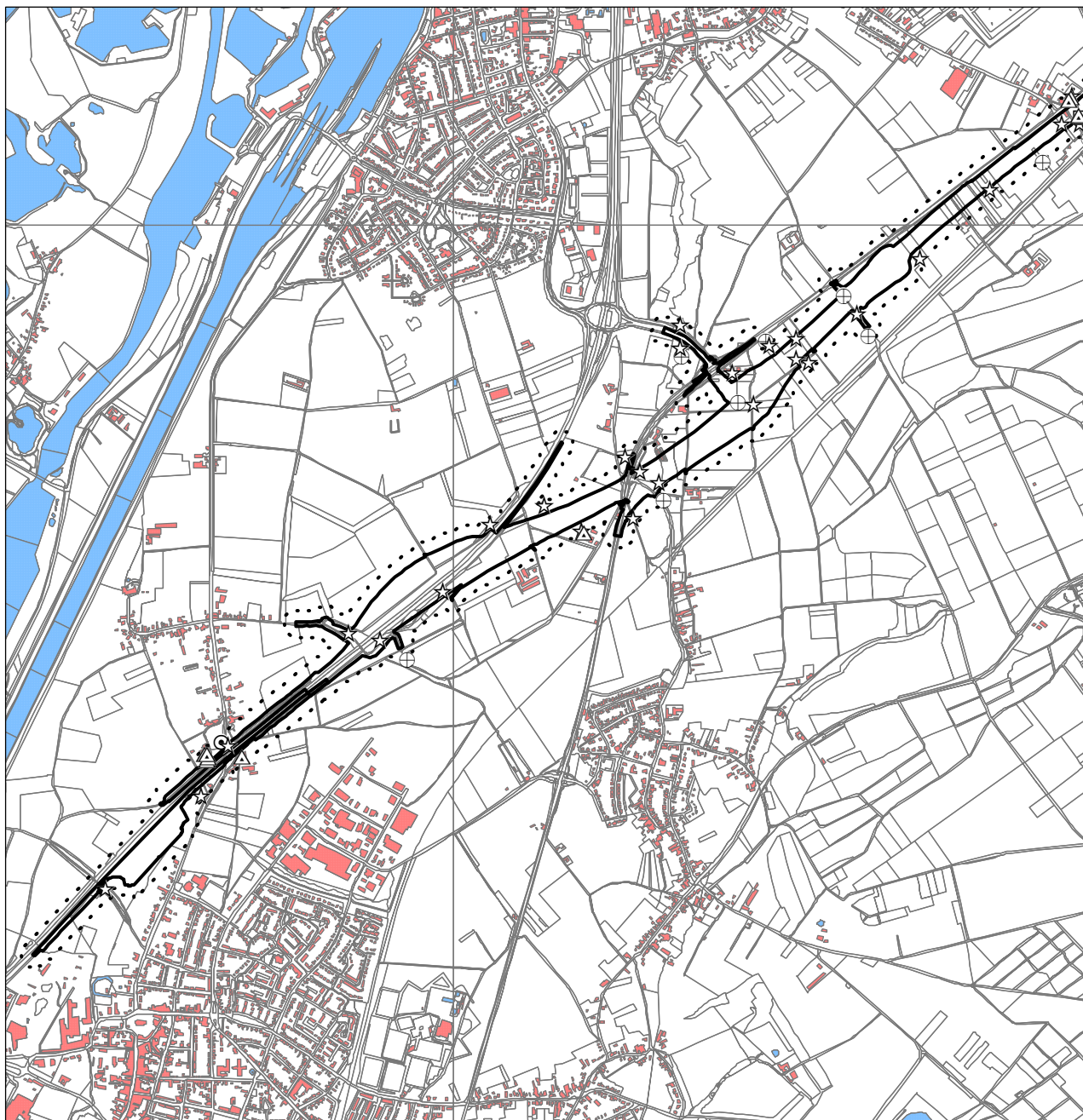
- △ **Gaai**
- **Kauw**
- ☆ **Zwarte kraai**
- ⊙ **Spreeuw**

- △ **Gaai**
- **Kauw**
- ☆ **Zwarte kraai**
- ⊙ **Spreeuw**

- △ **Huis**mus
- ▣ **Ring**mus
- ☆ **Vink**
- ⊙ **Groen**ling
- ◐ **Kneu**
- ⊕ **Geel**gors

- △ **Huismus**
- **Ringmus**
- ☆ **Vink**
- ⊙ **Groenling**
- **Kneu**
- ⊕ **Geelgors**